

DE MILITAIRE SPECTATOR

MAANDBLAD VOOR DE WEERMACHT VAN NEDERLAND EN INDIË

waarin opgenomen :

het Artilleristisch Tijdschrift, het Cavaleristisch Tijdschrift en het
Militair Technisch Tijdschrift.

Directeur-Redacteur: J. MOORMAN, Reserve-Majoor der Infanterie.

Redacteuren:

J. J. C. P. WILSON, Majoor van den Generalen Staf, Leeraar Hoogere Krijgsschool.

A. Q. H. DIJXHOORN, Majoor van den Generalen Staf.

M. R. H. CALMEIJER, Kapitein van den Generalen Staf, Leeraar Hoogere Krijgsschool.

P. W. PIETERS, Ritmeester der huzaren, adjudant van den Directeur Hoogere Krijgsschool.

A. ETERMAN, Kapitein der artillerie, Lid der Commissie van proefneming.

Redactie en Administratie: Zwarteweg 1, Den Haag — Tel. 117783 en 117784

Abonnement f 2.50 per kwartaal. Indië en Buitenland f 12.50 per jaar. Losse Nummers f 1.—

Postrekening 44715 ten name van Moorman's Periodieke Pers N.V.

106de JAAR No. 3

NADRUK VERBODEN

MAART 1937

INHOUD

	Blz.
De Wederopbouw van ons Leger VI, door H. S. F. G. VAN ERMEL SCHERER.....	90
Vakkennis voor den Reserve-Officier, Een Woord van Protest, door L. J. RAGAY	99
Overzicht van de Oefening onder Leiding van den Commandant van het Veldleger in September 1936, III, door V. E. NIERSTRASZ.....	100
Gasbescherming I, door TH. A. J. V. ERP.....	109
Beoefening van het tuchtrecht in de weermacht	114
Leven en Streven in de Koninklijke Landmacht.....	118
Nieuwe Uitgaven	123
Uit de Vakpers	129

MOORMAN'S PERIODIEKE PERS N.V. - 's-GRAVENHAGE - 1937

DE MILITAIRE SPECTATOR

MAANDBLAD VOOR DE WEERMACHT VAN NEDERLAND EN INDIË

waarin opgenomen :

het Artilleristisch Tijdschrift, het Cavaleristisch Tijdschrift en het
Militair Technisch Tijdschrift.

Directeur-Redacteur: J. MOORMAN, Reserve-Majoor der Infanterie.

Redacteuren:

J. J. C. P. WILSON, Majoor van den Generalen Staf, Leeraar Hoogere Krijgsschool.

A. Q. H. DIJXHOORN, Majoor van den Generalen Staf.

M. R. H. CALMEIJER, Kapitein van den Generalen Staf, Leeraar Hoogere Krijgsschool.

P. W. PIETERS, Ritmeester der huzaren, adjudant van den Directeur Hoogere Krijgsschool.

A. ETERMAN, Kapitein der artillerie, Lid der Commissie van proefneming.

Redactie en Administratie: Zwarteweg 1, Den Haag — Tel. 117783 en 117784

Abonnement f 2.50 per kwartaal. Indië en Buitenland f 12.50 per jaar. Losse Nummers f 1.—

Postrekening 44715 ten name van Moorman's Periodieke Pers N.V.

106de JAAR No. 3

NADRUK VERBODEN

MAART 1937

INHOUD

	Blz.
De Wederopbouw van ons Leger VI, door H. S. F. G. VAN ERMEL SCHERER.....	90
Vakkennis voor den Reserve-Officier, Een Woord van Protest, door L. J. RAGAY	99
Overzicht van de Oefening onder Leiding van den Commandant van het Veldleger in September 1936, III, door V. E. NIERSTRASZ.....	100
Gasbescherming I, door TH. A. J. V. ERP.....	109
Beoefening van het tuchtrecht in de weermacht	114
Leven en Streven in de Koninklijke Landmacht.....	118
Nieuwe Uitgaven	123
Uit de Vakpers	129

MOORMAN'S PERIODIEKE PERS N.V. - 's-GRAVENHAGE - 1937

DE WEDEROPBOUW VAN ONS LEGER

DOOR H. A. F. G. VAN ERMEL SCHERER,

Luitenant-Generaal b.d.

VI (vervolg van pag. 18).

De infanterie.

De vredesorganisatie van het regiment wenschen we dus in groote trekken als volgt:

De regimentscommandant is Kolonel¹⁾. Dit is gewenscht om gelijkheid van rangen met mogelijke bondgenootschappelijke legers en tevens om een behoorlijken eindrang te verkrijgen voor den zeer goeden troepenofficier, die niet de H.K.S. bezocht heeft, alsmede in 't algemeen voor den reserve-officier.

Bij den regimentsstaf is ingedeeld een Luitenant-Kolonel; over diens taak later. Voorts natuurlijk een Kapitein-Adjutant en een Kapitein voor speciale diensten (officier van wapening enz.). Over de verdere organen van den regimentsstaf later.

Bij het regiment zijn 3 bataljons, elk onder commando van een Majoor. Bij elk bataljon 1 Kapitein, commandant van de tirailleurcompagnie, hierbij de noodige officieren en onderofficieren.

Bij deze bataljons worden ingedeeld de manschappen bestemd voor de tirailleurcompagnieën, de mitrailleurcompagnie en de verbindingsafdeeling van het bataljon. Voorts worden de manschappen bestemd voor de regimentsorganen (regimentsstaf met verbindingsafdeeling, mortiercompagnie, infanteriegeschut-compagnie) bij een der bataljons ingedeeld. Elk dezer bataljons leidt jaarlijks één tirailleurcompagnie op, benevens $\pm \frac{1}{3}$ der overige onderdeelen van het regiment.

Indeeling der dienstplichtigen.

Bij het regiment worden jaarlijks in beginsel ingedeeld ± 720 man. *Hierbij komt nog het volgens de practijk te berekenen percentage van uitvallers per lichteing, waardoor dus in den loop der eerste oefening het getal 720 vrijwel gehandhaafd moet blijven en het aantal in te lijven manschappen dus aanvankelijk grooter is.*

Dit getal 720 is verkregen door de sterkte te nemen van 3 tirailleurcompagnieën à 140 man, 1 mitrailleurcompagnie à 165 man, $\frac{1}{3}$ verbindingspersoneel à 75 man, $\frac{1}{3}$ mortiercompagnie en $\frac{1}{3}$ infanteriegeschut-compagnie elk à 30 man.

¹⁾ Ik moge voor de hoogere bevelvoering verwijzen naar mijne inleiding in de Ver. t. b. v. d. Krijgswetenschap op 15 Januari 1937 (IIIe Afl. orgaan). Mede in verband met het daar aangevoerde is de Kolonelsrang gewenscht.

Al het personeel wordt bij aankomst bij het regiment ingedeeld bij een bepaald bataljon en een compagnie daarvan, dan wel bij een der regimentsorganen, de reg. verbindingsafd. daaronder begrepen.

Bij de compagnieën worden de niet voor kaderopleiding bestemden ingedeeld in een bepaalde sectie en een bepaalde groep. De aanwijzing voor functiën bij regimentsstaf en bataljonsstaf geschiedt later. Overplaatsingen hebben slechts bij uitzondering plaats. Voor het kader kan het natuurlijk in den loop der opleiding noodig zijn, in verband met mogelijk uitvallen.

Regeling der opleiding.

Bij de *winterploeg*, opkomende $\pm$ 1 October, wordt opgeleid:

bij de tirailleurcompagnie van elk bataljon 1 sectie $+$ $\frac{3}{4}$ dergenen, die bij het bataljon ingedeeld zijn, bestemd voor kaderopleiding;

bij een der bataljons (om beurten) 1 sectie zware mitrailleurs $+$ $\frac{3}{4}$ der totale kaderopleiding der mitrailleurs van het bataljon;

ten slotte bij een der andere bataljons de kaderopleiding voor de verbindingsafdeelingen, bij het tweede de kaderopleiding voor mortieristen en infanteriegeschut (elk jaar $\frac{1}{3}$ van het benodigde). De laatstgenoemde kaderopleiding zou beter bij een der regimenten van de divisie (nu brigade) gecentraliseerd kunnen worden.

De winterploeg zou blijven tot 1 Juli.

Bij de *zomerploeg*, die we $\pm$ 16 Maart zouden willen laten opkomen, zou bij elk bataljon moeten worden opgeleid:

bij de tirailleurcompagnie 3 sectiën $+$ $\frac{1}{4}$ van de kaderopleiding, bestemd voor de winterploeg der volgende lichter; de optische seiners der compagnie worden allen bij de zomerploeg ingedeeld en als seiner geoefend bij den verbindingsdienst, doch ingedeeld bij de compagnie;

bij het bataljon $\frac{1}{4}$ van de mitrailleurcompagnie en het personeel bestemd voor den verbindingsdienst bij het bataljon en bij de mitrailleurcompagnie van het bataljon ($\pm$ $\frac{1}{3}$ van het bij mobilisatie voor het bataljon benodigde); telkens bij één der bataljons $\frac{1}{3}$ van het personeel benodigd onderscheidenlijk voor de verbindingsafdeeling van den regimentsstaf, voor de mortiercompagnie en voor de infanteriegeschut-compagnie.

We zouden hier voor de mortieren en kanonnen geen centralisatie der opleiding in de divisie wenschen. Bij een sterkte van $\pm$ 26 man kan een sectie behoorlijk worden gevormd en dan achten we het een groot voordeel, dat de opleiding bij deze zware infanteriewapenen bij het regiment geschiedt, zoodat iedereen ze ziet en kent en dat reeds bij kleine oefeningen samenwerking mogelijk is. Hetzelfde argument geldt voor het indeelen der mitrailleursectiën bij het bataljon inplaats van concentratie bij het regiment.

De zomerploeg zou moeten blijven tot $\pm$ 15 December.

Regeling der bevelvoering.

De bataljonscommandant zou onmiddellijk onder den R.C. moeten staan. De compagniescommandant zou alle bevoegdheden van den tegenwoordigen compagniescommandant moeten hebben. Zoo mogelijk ware een groot deel van het administratieve werk en de administratieve verantwoordelijkheid aan den bataljonscommandant op te dragen, ten einde den Kapitein zooveel mogelijk vrij te maken voor het toezicht op en het leiden der oefeningen. Dit geldt vooral voor al die zaken, die niet tot het oorlogswerk van den compagniescommandant behooren. Hier zou de bataljonscommandant het

werk moeten overnemen, die daartoe ook over het personeel van het compagniesbureau zou moeten kunnen beschikken.

Indeeling van beroepsofficieren en kader. Vrijwillig dienende reserveofficieren.

Per tirailleurcompagnie achten we twee luitenants noodig en één adj.o.o. of sergt.maj. instructeur. Eén der luitenants per compagnie zou echter een vrijwillig voor minstens drie maanden doordienend of onder de wapenen komend reserveofficier moeten zijn, ten einde het aantal beroepsluitenants niet te groot te maken.

Voorts is noodig bij het regiment een Kapitein, speciaal belast met de opleiding in den verbindingsdienst en een Kapitein of Luitenant beschikbaar voor hulp bij de opleiding der mitrailisten, mortieristen en infanteriegeschutkanonnières. De facultatieve rang houdt verband met het later te behandelen promotievraagstuk der officieren.

De eisch zou echter gesteld moeten worden, dat alle kapiteins en zooveel mogelijk ook de luitenants cursussen in den verbindingsdienst, bij de mitrailleurs en bij de zware infanteriewapens gevolgd hadden.

Indien het mogelijk ware, bij de hier voorgestane regeling van de indeeling van de dienstplichtigen voor mobilisatie, het werk op het mobilisatiebureau belangrijk te vereenvoudigen, ware de vraag te onderzoeken of een kapitein hoofd van het mobilisatiebureau wel noodig is en of dit werk niet verdeeld kan worden tusschen den luitenant-kolonel en den kapitein-adjutant.

Voor wat betreft de onderofficieren, waaronder we ook de capitulanten verstaan, zijn natuurlijk noodig de 4 sergeanten voor speciale diensten bij de regimentsstaf.

Of het mogelijk zou zijn op het mobilisatiebureau het personeel in te krimpen, zou onderzocht moeten worden. Het werk zal er zeker verminderen. Bij de sectie achten we steeds noodig als minimum twee beroepsonderofficieren. Om steeds over dit getal te kunnen beschikken, zouden we er 7 per compagnie wenschen.

Voorts bij het regiment 1 adj.o.o.i. of s.m.i. speciaal voor den verbindingsdienst met 5 onderofficieren, 1 adj.o.o.i. of s.m.i. ter beschikking van den officier der zware infanteriewapens met 5 sergeanten-mitrailist, 4 sergeanten bestemd voor de mortieren en het infanteriegeschut.

We zouden voor een deel der doordienende oudere beroepssergeanten, na den capitulantentijd dus, den rang van sergt. 1e kl. wenschen met hogere bezoldiging dan, en ook inderdaad bevoegdheid van meerdere tegenover, den sergeant. De eisch die we hiervoor zouden stellen, zou evenals voor s.m.i. moeten zijn bruikbaarheid bij alle onderdeelen van het regiment, zoowel tirailleurs als mitrailleurs, verbindingsdienst en zware wapenen. We zouden er ± 6 per regiment wenschen, te verdeelen over de bataljons en de opleidingen. Zij zijn onder de hierboven genoemde aantallen begrepen.

Al deze getallen zijn natuurlijk theoretisch opgemaakt en zijn daardoor aan den lagen kant. Als beginsel is aangenomen, dat op alle groepen bij de instructie toezicht gehouden kan worden en dat er voor enkele diensten en enkele zieken reserve is. Het is echter niet onmogelijk dat gegevens uit de practijk eenigszins hogere aantallen zullen eischen. Dit kan achter de studeertafel niet worden uitgemaakt.

Gebruik van het dienstplichtig kader en de reserveofficieren.

Zoals reeds vroeger gezegd, wenschen we voor deze categorieën 15 maanden eerste oefentijd.

Het dienstplichtig kader voor de zomerploeg zou moeten opkomen gelijk met de 1e ploeg, de winterploeg. De indeelingsdistrictscommandant geeft de naar zijne meening in aanmerking komenden op. Uit deze kan de Bataljonscommandant, voorgelicht door den Kapitein, een keuze doen. Er zullen in den regel juist onder deze jongelieden meermalen uitstellers zitten. Het verdient aanbeveling zooveel mogelijk deze te nemen, daar daarbij in den regel overwicht van leeftijd en van meer gevorderde studie is. Het bezwaar dat er korter over wordt beschikt kan ondervangen worden door ze eerst gelijktijdig met de lichting, waarmede de eerste oefening vervuld wordt, naar de aanvullingsreserve te doen overgaan. Dit is geen te zware prijs voor de tegemoetkoming door uitstel.

Zoodra mogelijk dient met de opleiding te worden begonnen. De zuinigheids-overwegingen, die geleid hebben tot het laat verleenen der korporaals- en sergeantsrangen dienen op zij geschoven, de bespaarde bedragen zijn luttel en zij brengen nadeel toe aan het zelfvertrouwen van het dienstplichtig kader. De korporaalsrang ware na 4 maanden te verleenen. Er is dan nog ± 6 weken om in die functie te oefenen en gezag uit te oefenen, alvorens de zomerploeg opkomt. Zoodra de zomerploeg komt worden de korporaals ingedeeld en vast aangewezen bij een groep, waarvan ze later de commandant zullen moeten worden. Er zullen eenige korporaals meer in te deelen zijn dan er groepen zijn. Deze worden bij de sectiën ingedeeld als reserve. Het spreekt vanzelf, dat men bij de groepen in de eerste plaats indeelt degenen, van wien men vermoedt dat ze sergeant zullen worden. Vóór de opkomst der herhalingslichtingen en de groote oefeningen zou de aanstelling tot sergeant moeten volgen, dus ± 1 Juli. Zooveel mogelijk blijft elk bij zijn eigen groep, doch eenige overplaatsing is tengevolge van niet benoemen in den regel niet te vermijden. De indeeling, die nu gemaakt wordt, moet echter voor den geheelen verderen dienstdtijd gelden. Er moeten natuurlijk per compagnie eenige sergeanten meer aangesteld worden, bestemd voor de overige sergeantsfuncties in de compagnie en voor $\frac{1}{3}$ der sergeantsfunctiën bij regiments- en bataljonsstaf. Dit getal wat ruim te nemen, zoodat er eenige reserve is. Ook deze functiën moeten nu reeds voor den geheelen dienstdtijd vastgelegd worden. Voor zoover er geen speciale opleiding voor noodig is, doen de aangewezenen bij de oefeningen dienst als reserve voor, door anderen dienst en ziekte, uitvallende groepscommandanten. Slechts de dienstpl. sergeant eventueel aangewezen als sectie C. (dit zal in den regel een beroepso.o. zijn) zou uit de groepscommandanten genomen moeten worden.

De leerlingen der S.R.O.I. zouden ± 15 September moeten opkomen. Zij zouden ± 15 Juni bij den troep moeten aankomen als sergeant en ingedeeld moeten worden bij een bepaalde sectie. Ongeveer 15 Augustus zou de aanstelling tot vaandrig moeten volgen, teneinde bij de groote oefeningen hun sectie te kunnen commandeeren. We zouden dan op 1 October de aanstelling tot 2e luitenant wenschen. Hierop komen we later terug, merken echter op, dat we op deze wijze op 1 October de 3 sectiën der compagnie compleet zouden hebben met officieren en kader en dan nog $2\frac{1}{2}$ maand zouden over hebben voor oefening met deze compagnie. Het is dan juist gewenscht, dat officieren en onderofficieren den rang hebben van hun functie.

Bij de winterploeg moet bij elke compagnie een in opleiding zijnd leerling der S.R.O.I. op dezelfde wijze met die ploeg meegroeien. Deze zou geleverd moeten worden door de op ± 1 April aanvangende cursus van de S.R.O.I.

Er dient dus per sectie 1 leerling S.R.O.I. aanwezig te zijn, voorts adspi-

ranten voor $\frac{1}{3}$ van de luitenants, overigens voor het regiment benoodigd. Dan dient berekend te worden het percentage, dat gewoonlijk uitvalt, vooral door vertrek naar andere werelddeelen. Voor dit percentage moet een reserve aanwezig zijn. Die is er al gedeeltelijk doordat we bij alle sectiën, ook die organiek gecommandeerd door een onderofficier, a.s. res. lts. indeelen.

Gedurende de opleiding der zomerploeg heeft ook weer de opleiding plaats van het dienstplichtig kader bestemd voor de volgende winterploeg, dat 1 April op moet komen, dus 14 dagen na de zomerploeg.

Gang van opleiding en oefening.

De opleiding moet volgens vaste beginselen geschieden en voor het geheele leger een zekere gelijkmatigheid vertoonen, zonder daarom te schoolsch te worden. Van den aanvang af dient een dag in de week besteed te worden aan oefeningen buiten het gewone program door den bataljonscommandant of op zijn aanwijzingen door den kapitein of den luitenant te ontwerpen. De man moet van den aanvang af leeren, dat, niettegenstaande hij volgens de beste grondbeginselen onderwezen is, hij toch altijd in den oorlog voor onverwachte omstandigheden zal staan, waarin alleen besluitvaardigheid helpt. De soldaat en de lagere aanvoerder moet leeren in onverwachte gevallen rustig te overwegen en snel een plan van handelen op te maken. Zelfs de eenvoudige groepscommandant moet in het tegenwoordige gevecht al met zijn vuur en zijn groep manoeuvreren, zooveel te meer de sectiecommandant. Het begrip van samenwerking in de compagnie, met de zware wapens en met de artillerie moet er zoodra mogelijk worden ingebracht en vertrouwen in eigen kracht en bewapening moet worden aangekweekt.

De kolonel leidt natuurlijk in hoogste instantie opleiding en oefening en is voor den toestand van zijn regiment in zijn geheel verantwoordelijk.

Bij de zomerploeg opkomende 15 Maart, wordt de eerste opleiding gegeven door de dienstpl. korporaals onder leiding der beroepsonderofficiëren. De beide luitenants en de adj.o.o. of s.m.i. hebben elk de leiding bij een sectie. De kapitein heeft de leiding van het geheel.

Tevens is in opleiding per bataljon 1 sectie mitraillisten. De eerste opleiding wordt gegeven door de dienstpl. korporaals onder leiding van 1 onderofficier die vast bij het bataljon wordt ingedeeld. Voor reserve en aanvulling bij de 3 bataljons beschikbaar de beide andere onderofficiëren. De sectie blijft tot het bataljon behooren. De bataljonscommandant beschikt er over op bepaalde dagen voor oefeningen, doch de opleiding als mitraillist heeft plaats onder speciale leiding van den daarmede bij het regiment belasten officier, die beschikt over een adj.o.o. of s.m.i. en onder de 5 sergeanten over een sergt. 1e kl.

Er is echter ook nog onder de wapenen de afgerichte sectie van de winterploeg. Deze staat onder bevel van den vaandrig, die sedert 1 Januari bij de sectie aanwezig is en die ± 1 April 2e luitenant wordt. Er zijn bij ingedeeld 3 dienstpl. sergeanten groepscommandanten. Deze sectie oefent onder haar commandant onder leiding van den kapitein en onder toezicht van den bataljonscommandant, die natuurlijk ook het toezicht heeft over de geheele opleiding bij het bataljon. Ook is nog aanwezig bij een der compagnieën 1 sectie mitrailleurs, thans ook onder haar oorlogsaanvoering. Deze sectie oefent onder den officier belast met de opleiding der mitraillisten, doch is op bepaalde oefeningsdagen ter beschikking van den bataljonscommandant.

Van de 3 tir. sectiën van de 3 bataljons en de mitrailleursectie kan van

tijd tot tijd een compagnie gevormd worden voor compagniesoefeningen. Leider de Lt. Kolonel.

Bij het regiment heeft verder plaats de opleiding van het verbindingspersoneel. Dit personeel blijft administratief ingedeeld bij de bataljons, doch de opleiding heeft geheel plaats onder leiding van den daarvoor aanwezige Kapitein bijgestaan door den adj.o.o. of s.m.i. en de 5 onderofficieren met gebruikmaking van de dienstpl. korporaals van den verbindingsdienst. Toezicht op de opleiding heeft de Lt. Kolonel. De optische seiners van de compagnieën, doen natuurlijk voor zoover overeen te brengen met hun opleiding als seiner, dienst in de compagnie.

Op bepaalde oefeningsdagen wordt het verbindingspersoneel ter beschikking gesteld van de bataljonscommandanten, óók al in het begin der opleiding. Het personeel moet goed begrijpen, dat zij deel uitmaken van het strijdend gedeelte der bataljons. Zij moeten dus behalve seinen, ook kunnen vechten.

Voorts heeft bij het regiment plaats de opleiding der sectie mortieren en der sectie infanteriegeschut. De dienstpl. korporaals, opgeleid bij één der regimenten der divisie, komen tegen 15 Maart bij het regiment terug. De verdere leiding van de opleiding berust bij de 4 daarvoor bestemde onderofficieren, waarbij 1 sergeant 1e kl., onder hoogere leiding van den Kapitein of Luitenant en den adj.o.o. of s.m.i. van de zware infanteriewapens. Het kan zijn dat de practijk nog een adj.o.o. of s.m.i. speciaal hiervoor vraagt.

Het toezicht heeft de Luitenant Kolonel.

Langzamerhand moet een aanvang gemaakt worden met de opleiding van het dienstpl. kader voor de winterploeg. In den regel zullen de adj.o.o. of s.m.i. hier de hoofdtaak vervullen.

Op 15 Juni komen nu de leerlingen van de S.R.O.I. als sergeant bij het regiment, zoodanig dat er minstens bij elke sectie infanterie, mitrailleurs en zware wapenen één is.

Op 15 Juni, na 3 maanden dus, moet de opleiding voldoende gevorderd zijn om met de aanwezige sectie der compagnie enkele *eenvoudige* oefeningen in compagniesverband en misschien zelfs in bataljonsverband te houden. Men heeft dan de oorlogscompagnieën bijeen, er zijn zware wapens en verbindingspersoneel aanwezig en de aanvoering kan voor deze oefeningen, behalve bij de sectiën van de winterploeg, bijna geheel in handen liggen van het beroepskader, zoodat het dienstplichtig kader deze oefeningen als het ware als demonstratie voor hun optreden kan medemaken.

1 Juli gaat de winterploeg weg. Bij de sectiën moeten nu de dienstpl. korpls. en de sergeanten leerlingen der S.R.O.I. de plaatsen innemen, waarvoor zij bestemd zijn.

Toch mag de *commandovoering van het beroepspersoneel* niet verwaarloosd worden. De jongere sergeanten moeten nog meermalen zelf een groep aanvoeren, de oudere onderofficieren een sectie, evenals de jongere luitenants, de luitenants en kapiteins een compagnie. Is hiervoor ook al gelegenheid vóór 1 Juli, ook na 1 Juli moet dit geschieden. Het uitvallen van het dienstplichtig personeel door ziekte en anderen dienst, zal de gelegenheid hiertoe geven, anders moet deze gemaakt worden. Dit kan in het tijdperk tot $\pm$ 15 Augustus geschieden.

Na 15 Augustus zullen in het algemeen de vaandrags en de sergeanten groepscommandanten hun functiën blijven vervullen. Er dienen nu verder in 't algemeen slechts compagnies en bataljonsoefeningen gehouden te worden. Het is de vraag of de zoogenaamde concentratie der divisie (thans brigade)

nog noodig is. Wel is gewenscht in garnizoenen met meer regimenten oefeningen tegen en met elkaar. De regimenten, die alleen in een garnizoen zijn, kunnen daartoe de meerdaagsche oefeningen gebruiken. Vooral ook oefeningen met andere wapens zijn in dit tijdperk gewenscht. De noodige aanwijzingen kunnen van het divisie-commando of van hogere commando's uitgaan.

In de periode van 15 Augustus tot eind September zouden de herhalings-oefeningen dienen te vallen. Zooals reeds gezegd, wenschen we 3 weken voor de 3e en de 4e lichting. We kunnen dan vormen 3 bataljons compleet, behalve de onder de wapenen zijnde compagnieën, die voor $\frac{3}{4}$ aanwezig zijn; de mitrailleur compagnieën, de verbindingsafdeelingen, de batterijen mortieren en infanteriegeschut kunnen vrijwel compleet zijn. Men krijgt dan als het ware het gemobiliseerde regiment bijeen. Voor détailoefeningen zal bij verlengden eersten oefentijd bij deze jonge lichtingen weinig reden zijn. Hoofdzak moet zijn compagnies, bataljons en regimentsoefeningen en oefeningen met andere wapens. Bij elk legerkorps dat niet deelneemt aan de legeroefeningen, voorts een enkele oefening in divisieverband, liefst meerdaagsch. Tenslotte groote legeroefeningen, waarbij zoo mogelijk 2 legerkorpsen te betrekken, al dan niet met de Lichte Divisie en die in de laatste week gehouden worden.

Het spreekt vanzelf, dat bij deze oefeningen, om te zwakke verbanden te voorkomen, zoo min mogelijk uitstel verleend moet worden; dit mag niet dan voor uiterst dringende redenen geschieden. We hebben daarom ook den termijn gesteld vanaf 15 Augustus, in verband met de Israelietische feestdagen in September. Algemeen uitstel aan de Israelieten gaat niet. Het is dus gewenscht met bepaling van het tijdstip er mede rekening te houden. Vóór en nádetachementen voor kampen enz. moeten ook achterwege blijven. Voor zoover de pionniers hierin niet kunnen voorzien, moet het geschieden door de onder de wapenen zijnde lichting.

Alle onderdeelen moeten voor zoover maar eenigszins mogelijk is, gecommandeerd worden door hun oorlogscommandanten. Een uitzondering kan gemaakt worden voor de aangewezen compagniescommandanten van de onder de wapenen zijnde lichting. Deze zullen beter na 1 October hun dienst vervullen, terwijl de compagnie gedurende de herhalingsoefeningen gecommandeerd wordt door den beroepskapitein, die dan ook de vaandrags kan waarnemen.

Na 1 October zijn de compagnieën nog $2\frac{1}{2}$ maand beschikbaar. Zij staan dan onder hun oorlogskader, ook onder hun compagniescommandant en zijn voorts beschikbaar om gecommandeerd te worden door officieren, die om een of andere reden, hetzij voor een oefening, hetzij voor een tijdelijke commando-voering een compagnie moeten aanvoeren. De leiding zal hier meest bij den majoor-bataljonscommandant zijn c.q. vervangen door den beroepskapitein. Ook oefeningen in bataljonsverband zijn dan nog mogelijk c.q. onder leiding van den Lt. kolonel.

De volgende winterploeg komt 1 October op met het kader voor de volgende zomerploeg. Hier vindt slechts een deel van het beroepspersoneel emplot bij. Het is dus nu den tijd voor cursussen en opleidingen voor officieren en kader, die in grooten getale noodig zijn, alsmede voor kaderoefeningen. Dit blijft mogelijk tot 15 Maart.

De zomerploeg gaat 15 December weg. De dienstplichtige onderofficieren zijn nog verplicht tot 31 December te blijven. Die laatste dagen, waarvan natuurlijk een Kerstverlof af gaat, zijn uitermate geschikt voor een korte theoretische herhaling, vooral van hun mobilisatieverplichtingen, liefst met bezoek aan het mobilisatiecentrum.

Taak van den Luitenant Kolonel.

Behalve het reeds hier en daar genoemde, achten wij te behooren tot zijn taak:

het vervangen van den Kolonel bij ziekte en verlof als anderszins, ook bij oefeningen, die deze verhinderd is bij te wonen;

de opleiding van beroepsofficieren en reserveofficieren;

het toezicht op de opleiding gedurende de winterperiode aan beroeps-
onderofficieren en capitulanten te geven.

Voor beroepsofficieren achten we, behalve de tactische oefeningen op de kaart en op het terrein, die voor oefening ook door de majoors geleid zouden moeten worden, noodig grondige bestudeering van het gevecht van het bataljon en het regiment, waarbij dus ook de artilleriesteun ter sprake komt, theoretisch en applicatorisch toepassen van reglementen en *geest der reglementen* op de kaart en op het terrein.

Voor de reserveofficieren willen we de wintercursussen afschaffen. De normale cursussen, die gehouden moeten worden, gecomprimeerde cursussen, zijn bij het regiment, waarbij zij thuis hooren, onder een zeer goeden leider, die de officieren kent en op de hoogte is van hunne praktische geschiktheid. De beoordeeling op een dergelijken cursus heeft dan waarde. Als we den Luitenant-Kolonel als leider nemen, is aan deze eischen voldaan. Het spreekt vanzelf, dat er een cursus zou moeten zijn voor de luitenants en misschien de jongere kapiteins; voor de oudere kapiteins en de majoors; bij territoriale taak van het regiment speciale cursussen in het terrein in de streek, waar het regiment zal optreden.

Voor de capitulanten is noodig aanvullend onderwijs in reglementen en toepassing. Voor degenen, die willen blijven doordienen en de jongere actieve onderofficieren, is noodig onderwijs om hen geschikt te maken voor alle functiën bij het regiment voorkomende, met zoo mogelijk eenige praktische toepassing, zoodat zij voorbereid worden voor eventueele cursussen voor serg. 1e kl. en s.m.i.

Voor de hogere onderofficieren hebben kaderoefeningen in het terrein ook waarde.

Voegt men bij een *en* ander speciaal toezicht op de mobilisatievoorbereiding, dan heeft de Luitenant-kolonel een alleszins voldoende taak. Hij zal bovendien bij de herhalingsoefeningen het bevel voeren over het reserve-regiment, dan wel over het actieve regiment, als de Kolonel dit niet commandeert.

Herhalingsoefeningen.

De twee eerste herhalingsoefeningen hebben we reeds besproken. Zij bedoelen dus voornamelijk het leggen van het verband in de oorlogsonderdeelen.

Bij het beschreven stelsel van eerste oefening en twee herhalingsoefeningen van drie weken, durven we de derde herhalingsoefening kort te nemen, in tegenstelling met hetgeen noodig is bij een oefeningsstelsel als we tegenwoordig hebben, waarbij het uitsluitend gaat om de individueele oefening van aanvoerder en soldaat en het verband eerst in oorlogstijd wordt gelegd. Dán moesten alle herhalingsoefeningen even lang zijn en elkaar met gelijke tusschenpozen opvolgen; 13 dagen is dan nog rijkelijk kort.

De derde herhalingsoefening wenschen we als mobilisatie-oefening van het reserve regiment. Vandaar dat we de drie lichten van het regiment gelijk willen oproepen, n.l. de 5e, 6e en 7e, dus elk jaar bij 8 regimenten herhalingsoefeningen willen houden. Voor regimenten met territoriale taak, dáár waar

ze zullen moeten optreden. Voor regimenten ingedeeld bij het veldleger, liefst zoodanig dat ze aan de groote legeroefeningen deelnemen.

Voor de strategische detachementen, te nemen uit de 5e t/m 10e lichting, zouden de herhalingsoefeningen moeten bestaan uit een jaarlijksche opkomst voor enkele dagen op de plaats van hun gebruik.

Mobilisatie.

Bij mobilisatie commandeert in den regel de Kolonel het actieve regiment, de Luitenant-kolonel het reserve regiment, terwijl bij den regimentsstaf voldoende reserve-Kolonels en Luitenant-Kolonels zijn ingedeeld voor dépôts, commando's in de Vg. Holland en andere taken. De Divisie-Commandant regelt, indien hiertoe van hoogerhand opdracht wordt gegeven, te voren mogelijk gewenschte omwisseling.

De 2e, 3e en 4e lichting vormen de bataljons enz. De onder de wapenen zijnde lichting vult de tekorten aan en voert de groepen op tot 1 sergt, 1 korpl en 12 man.

We hadden eerst overwogen het regiment te doen bestaan uit de 1e, 2e en 3e lichting en de 4e als aanvulling te nemen. Dit zou echter jaarlijks een massa schrijfwerk hebben gegeven, terwijl op de gevolgde wijze het schrijfwerk minimaal is en als er geen mobilisatie komt, de man niets merkt van zijn tijdelijke oorlogsindeeling. Aangezien de winterploeg te zwak is voor de aanvulling der tekorten, zal de datum van ingang genomen moeten worden tusschen 15 Juni en 1 Juli. De lichting 1937 bijvoorbeeld blijft dus tot 1 Juli 1938 aanvulling, tot 1 Juli 1941 blijft zij behooren tot het actieve regiment herhalingsoefeningen in 1939 en 1940; voorts in 1941, '42 of '43.

Het reserveregiment bestaat uit de 5e, 6e en 7e lichting; bataljons en compagnieën dus geheel voortkomende uit de bataljons en compagnieën van het actieve regiment.

Er is hier verloop en de strategische detachementen gaan er af, die we uitsluitend uit de oudere lichteningen zouden willen nemen. Het is dus noodig hier uit meer dan eene lichting aan te vullen, de 8e en 9e, voor enkele regimenten misschien de 10e.

Het is nu een zaak van berekening, die *wij* niet kunnen uitvoeren, om na te gaan of de 11e lichting nog in de depots behoort of al naar de aanvullingsreserve kan overgaan. Dit hangt af van het verloopcijfer bij grootere lichting, van de sterkte der strategische detachementen enz. enz. In het volgende artikel zullen we aantoonen, dat we in dit stelsel nog meer personeel voor het depot beschikbaar hebben.

We zouden nu een paar der volgende lichteningen willen bestemmen voor de eerste aanvullingsreserve (dit zou nader berekend moeten worden), nog gekleed in uniform, maar geleidelijk jaarsgewijze op te roepen; de verdere lichteningen $\pm$ de 20e, zouden de niet in uniform gekleede aanvullingsreserve vormen.

De 6 bataljons worden gecommandeerd door 3 actieve en 3 reserve-majours. Er is veel voor te zeggen de bataljons van het actieve regiment te doen commandeeren door actieve majours, die van het reserveregiment door reserve-majours. In 't algemeen eischt het eerste commando meer begrip van andere wapens, terwijl de territoriale verdediging in de eerste plaats karaktereischen stelt. Men kan door strenge selectie zorgen, dat de reserve-majours aan dezen eisch voldoen. Toch moet ook hier de Divisiecommandant regelend optreden.

Voor de Kapiteinsplaatsen in beginsel reserveofficieren te nemen (niet voor

kapt. adj.). De depots eischen beroepskapiteins, ook voor aanvulling van openkomende plaatsen. De plaatsen, die bij mobilisatie onverwacht leeg blijven, zouden door beroepskapiteins vervuld kunnen worden.

De Luitenants zijn eveneens reserveofficieren. We hebben bij de opleiding in de eerste plaats voor alle sectiën een officier genomen en er waren er nog enkele in reserve. Komen er dan nog te ontbreken, dan kunnen hun plaatsen ingenomen worden door onderofficieren tot de organieke indeeling bereikt is, daarna door beroepsluitenants.

Voor de depots moet goed instructiekader in voldoende aantal ingedeeld worden.

Ontbrekende onderofficieren te vervangen door dienstpl. onderofficieren der jongste lichting of door beroeps-onderofficieren.

De Luitenants-adjutant bij voorkeur te kiezen uit res. officieren, die vrijwillig langer dienen of gediend hebben.

(Wordt vervolgd).

VAKKENNIS VOOR DEN RESERVE-OFFICIER EEN WOORD VAN PROTEST.

Hoewel ik mij in den laatsten tijd zelden meer verwonder over uitlatingen van collega reserve officieren en ook nimmer daarop in ga, moet ik, na het lezen van de tweede pennevrucht van den Reserve-Kapitein E. P. WEBER, een woord van protest doen hooren.

Met zijn „*Indrukken van een Bataljonscommandant*” kon ik mij al niet vereenigen, doch zijn uitlating: (*De Militaire Spectator*, Febr. '37, blz. 69).

„Wij rekenen niet DE WITTE RAVEN onder de reserve officieren, die in de gelegenheid zijn van hun militaire loopbaan EEN HOBBY te maken, die per dag eenige uren aan de militaire wetenschap wijden, zooals een ander dagelijks eenige uren hartstochtelijk aan zijn postzegels besteedt, bridge speelt, romans leest of knutselt. Wij denken aan den NORMALEN RESERVE-OFFICIER, in dienst een volbloed militair, zooals hij daarbuiten een volbloed burger is, gaarne bereid om, als het oogenblik daar is, het Vaderland te dienen en die het Leger een nuttige en noodzakelijke instelling in onze maatschappij vindt”.

KAN en MAG ik niet zomaar voorbij laten gaan. Ik acht deze woorden ONTOELAATBAAR.

Ieder reserve officier is m.i. VERPLICHT een GROOT gedeelte van de hem toegewezen vrijen tijd te besteden aan het ontwikkelen en bijhouden van zijn militaire kennis. Is die vrije tijd hem slechts karig toebedeeld, dan moeten bridgespelen, romans lezen enz., wat tooneelspelers noemen op „het tweede plan” geplaatst worden. Op het „eerste plan” MOET en ZAL voor den NORMALEN RESERVE-OFFICIER steeds MOETEN staan: STUDIE MILITAIRE WETENSCHAPPEN.

Wat hebben wij „als het oogenblik daar is” aan volbloed burgers die door gebrek aan grondige kennis in dienst volbloed militair DOEN, doch nimmer kunnen ZIJN?

Ik moet mij dwingen onder dit „woord van protest” mijn naam te plaatsen, anders . . . zou een aflevering van *De Militaire Spectator* te klein zijn om, wat ik meer zou willen neerschrijven, op te nemen.

De Reserve-Kapitein 20 R.I.

L. J. RAGAY.

kapt. adj.). De depots eischen beroepskapiteins, ook voor aanvulling van openkomende plaatsen. De plaatsen, die bij mobilisatie onverwacht leeg blijven, zouden door beroepskapiteins vervuld kunnen worden.

De Luitenants zijn eveneens reserveofficieren. We hebben bij de opleiding in de eerste plaats voor alle sectiën een officier genomen en er waren er nog enkele in reserve. Komen er dan nog te ontbreken, dan kunnen hun plaatsen ingenomen worden door onderofficieren tot de organieke indeeling bereikt is, daarna door beroepsluitenants.

Voor de depots moet goed instructiekader in voldoende aantal ingedeeld worden.

Ontbrekende onderofficieren te vervangen door dienstpl. onderofficieren der jongste lichting of door beroeps-onderofficieren.

De Luitenants-adjutant bij voorkeur te kiezen uit res. officieren, die vrijwillig langer dienen of gediend hebben.

(Wordt vervolgd).

VAKKENNIS VOOR DEN RESERVE-OFFICIER EEN WOORD VAN PROTEST.

Hoewel ik mij in den laatsten tijd zelden meer verwonder over uitlatingen van collega reserve officieren en ook nimmer daarop in ga, moet ik, na het lezen van de tweede pennevrucht van den Reserve-Kapitein E. P. WEBER, een woord van protest doen hooren.

Met zijn „*Indrukken van een Bataljonscommandant*” kon ik mij al niet vereenigen, doch zijn uitlating: (*De Militaire Spectator*, Febr. '37, blz. 69).

„Wij rekenen niet DE WITTE RAVEN onder de reserve officieren, die in de gelegenheid zijn van hun militaire loopbaan EEN HOBBY te maken, die per dag eenige uren aan de militaire wetenschap wijden, zooals een ander dagelijks eenige uren hartstochtelijk aan zijn postzegels besteedt, bridge speelt, romans leest of knutselt. Wij denken aan den NORMALEN RESERVE-OFFICIER, in dienst een volbloed militair, zooals hij daarbuiten een volbloed burger is, gaarne bereid om, als het oogenblik daar is, het Vaderland te dienen en die het Leger een nuttige en noodzakelijke instelling in onze maatschappij vindt”.

KAN en MAG ik niet zomaar voorbij laten gaan. Ik acht deze woorden ONTOELAATBAAR.

Ieder reserve officier is m.i. VERPLICHT een GROOT gedeelte van de hem toegewezen vrijen tijd te besteden aan het ontwikkelen en bijhouden van zijn militaire kennis. Is die vrije tijd hem slechts karig toebedeeld, dan moeten bridgespelen, romans lezen enz., wat tooneelspelers noemen op „het tweede plan” geplaatst worden. Op het „eerste plan” MOET en ZAL voor den NORMALEN RESERVE-OFFICIER steeds MOETEN staan: STUDIE MILITAIRE WETENSCHAPPEN.

Wat hebben wij „als het oogenblik daar is” aan volbloed burgers die door gebrek aan grondige kennis in dienst volbloed militair DOEN, doch nimmer kunnen ZIJN?

Ik moet mij dwingen onder dit „woord van protest” mijn naam te plaatsen, anders . . . zou een aflevering van *De Militaire Spectator* te klein zijn om, wat ik meer zou willen neerschrijven, op te nemen.

De Reserve-Kapitein 20 R.I.

L. J. RAGAY.

OVERZICHT VAN DE OEFENING ONDER LEIDING VAN DEN COMMANDANT VAN HET VELDLEGER IN SEPTEMBER 1936

DOOR V. E. NIERSTRASZ.

Kapitein van den Generalen Staf.

(*Vervolg van blz. 66.*)

Na deze korte afwijking keeren wij terug naar de eigenlijke manoeuvre en komen wij tot:

B. MAATREGELEN ROOD.

C.—Lt. B. besloot op grond van het Bevel van C.—Brabantleger, vermeld op blz. 31 e.v., om op 23 Sept. 0.00 de grens van Blauwland te overschrijden, de vij. grenswachten terug te werpen en onder handhaving van het verband met Brig.A. zoo spoedig mogelijk de voeling met Blauw op te nemen.

a. Daartoe allereerst oprukken naar de lijn A: bruggen over de Mark bij de Roode Vaart—Westrand Hoeven—Westrand St. Willebrord (Heike)—W. rand Vorensende—W. rand Schijf en na het ordenen van de verbanden oprukken naar de lijn B: Oudenbosch—W. rand Zegge—W. randen bedekte terrein (in vt. 94—392 en 94—393)—Nederheide—Gp. aan oude Postbaan (in vt. 94—388), welke lijn vóór het licht worden op 23 Sept. moest zijn bereikt.

b. *Groeping.* Opmarsch in drie gevechtsgroepen, n.l.:

N.g.g. (onderstelde troepen): III R.H., IV—R.W., 2—K.R.A. onder bevel van C.—III R.H.

Middelste g.g. R.W. (min IV), 3,4—K.R.A., onder bevel van C.—R.W.

Z.g.g. Cav. Co en 1—K.R.A. onder bevel van Cav. C.

Scheidingslijn: tusschen A en B: de bekende, voorgeschreven Noordgrens der aanwezige troepen (zie blz. 33); tusschen B en C: een lijn, loopende van Kloppenberg (vt. 104—395) over Waterstraat (vt. 100—393), Kp. 3 aan kunstweg Sprundel—Schijf, Vischdonk (vt. 92—392) naar Kp. 2 (spoorlijn Roosendaal—Bergen op Zoom).

c. *Opdracht voor de Gev. groepen:* Te 23 Sept. 0.00 de grens overschrijden, de vij. grenswachten overmeesteren of terugwerpen, onmiddellijk na het breken der grensweerstand en een aantal aangegeven verkenningspatrouilles vooruitzenden ter verkenning van de Blauwe troepen in de lijn Oud Gastel—Roosendaal—Nispen en oprukken naar lijn A., vervolgens op nader bevel van C.Lt.B. naar lijn B.

d. *Artillerie.* Nabij de grens werden in stelling gebracht (23.00 gereed):
1°. Afd., bestaande uit 3 (A + B) — K.R.A. ten W. van Etten;
2°. 1—K.R.A. in het bedekte terrein bij De Neldert (vt. 101—388).

e. *Brigadereserve.* I—4 R.I. (op I—I Aut. Bat.) (min een comp. en een S.zw.mitr.) + E.Paw. (min een Pel.) + C.Mr. (twee S.) + een Sectie pioniers, onder bevel van C.—I—4 R.I., bij pl. 42 aan kunstweg Breda—Rijsbergen.

Een Comp.—4 R.I. + een S.zw.mitr. + een Pel.Paw. onder bevel C.C.—4 R.I. bij P.K. te Etten.

Ten slotte ontvingen de in den vroegen morgen van 23 Sept. beschikbaar komende Inf. en Art., t.w.: (gefingeerd) 38 R.I. + II—4 R.A. en (aanwezig) 30 R.I. + I—2 R.A., de opdracht op te marcheeren ter bezetting van een stelling à cheval van kunstweg en spoorlijn W. van Etten, met voorposten vooruit (ter hoogte van Kp. 13.8 (kunstweg).

Deze stelling, welke later uit schetsen zal blijken, had de linkervleugel (van de hws) ongeveer bij Koekoek (vt. 102—395), terwijl de rechtervleugel achter de Laaksche Vaart kwam. Zij diende, om een defensief front te vormen, ter opname van de Lt.B., wanneer deze eventueel voor een (verwachten) overmachtigen opmarsch zou moeten terugwijken.

De bedoeling was dan, om Z. van dit defensieve front (z.n. nog Z.waarts verlengd) een zoo sterk mogelijke, beweeglijke groep beschikbaar te houden voor actief optreden tegen den Z. vleugel van de opmarcheerende Blauwen.

III. Het terrein.

Het is niet van belang ontbloot, enkele gegevens over het terrein te vermelden.

Het opmarschterrein van Blauw en Rood is typisch Brabantsch.

Het bevat voor een deel het bekende onoverzichtelijke terrein, vlak bouwland omgeven door hakhout, afgewisseld met weideperceelen. Dit soort terrein bevindt zich vooral in de ontginningen van ouderen datum, in de nabijheid der dorpen.

Bovendien echter vinden we in de nieuwere ontginningen veel open kale vlakten, meestal weiden met heel veel prikkeldraadafsluitingen.

Tusschen Rucphen en Roosendaal bevinden zich de bedekte terreinen, waarin het woord Noorderstraat met Zuid daarvan de Rucphensche en Langendijksche Heide. Deze terreinen vormen het laatste overblijfsel bosch en heide van de oude Rucphensche heide, goed bekend aan allen, die in het Zuiden gediend hebben. Aan alle zijden daarvan bevinden zich nieuwe ontginningen, dus veel kale vlakten, waarin deze bedekte terreinen min of meer als een eiland liggen en van waaruit het omliggende terrein met vuur gemakkelijk wordt bestreken.

De uit de lijn Roosendaal—Nispen deboucheerende Blauwe Partij zou dus, indien de tegenover liggende randen bezet werden bevonden, artilleriesteun noodig hebben, om deze te vermeesteren.

Het terrein langs den kunstweg Roosendaal—Etten is ten Westen van St. Willebrord (Heike) meerendeels open.

Min of meer beheerschend, met het oog op het verloop van de oefening, is de Turfvaart (annex Bijloop) met de Westelijk daarlangs zich uitstreckende kale ontginningen (weiden met prikkeldraad), die een kilometers breed schootsveld bieden.

Voor infanterie van geen beteekenis (althans na lang droog weer) vormen deze waterloopen voor cavalerie hier en daar wel een hindernis (althans in vrede-stijd) vooral daar, waar deze waterloopen zijn uitgediept en verbreed, zoals het geval is bij en ten N. van het meertje Lokker; dit meertje heeft men nagenoeg laten droogloopen, zoodat de aangrenzende moerassen eveneens vrijwel verdwenen waren.

De randen bij *Schijf* en die N.O. (Scherpenbergen) en Z. daarvan, beheerschen de voorliggende ontginningen.

Schijf vormde een object, dat voor beide partijen van veel belang was. Rood moest ingevolge opdracht druk uitoefenen op den Blauwen Zuidvleugel o.m. over *Schijf*.

Verloor Rood *Schijf*, dan moest hij zich terugtrekken over de open ontginningen, op de meeste plaatsen tot achter de Turfvaart, althans dicht daarbij, waarna het moeilijk zou worden, dit oord bij dag te heroveren.

Blauw kon zijn vleugel overdag geheel veilig maken door het vermeesteren van de randen bij Scherpenbergen en *Schijf* (en tusschenliggende); uit deze randen kon hij met mitrailleurvuur de open ontginningen afdoende bestrijken.

IV. Verloop van de oefening in den nacht van 22/23 Sept. en op 23 September.

1. Nacht 22/23 Sept.

Wij dienen allereerst in 't kort te memoreeren, hoe de toestand in den nacht van 22/23 Sept., aan weerszijden van de onderstelde Blauw/Roode grens was.

Voor *Blauw* zij verwezen naar blz. 26.

De te 19.00 opgestelde grenswachten (samengesteld uit personeel van de S.R.O.I. te Breda) waren voorzien van nauwkeurige instructies.

De III Verk.A., die voor den afwachtingstoestand eveneens haar Bijzonder Bevel had, was te 22.00 te Rucphen en Noord en Zuid daarvan opgesteld, met verkenningpatrouilles vooruit, waarvan een deel als staande patrouilles tusschen de grenswachten was opgesteld, o.m. ter bewaking van de bruggen over de grensstroom (de Turfvaart).

De noodige verkenningen in het grensgebied waren nog bij daglicht uitgevoerd.

De *voorposten* hadden hunne stellingen te 23.00 ingenomen.

Men was dus bij *Blauw* gereed, om alle eventualiteiten het hoofd te bieden en wachtte met spanning, wat het middernachtelijk uur zou brengen.

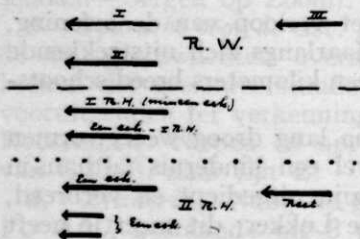
Wij voegen hieraan toe, dat de voorgenomen nachtvluchten helaas tengevolge van mist achterwege moesten blijven.

Voor *Rood* zij verwezen naar blz. 33¹⁾

In verband met de voornemens van C.Lt.B. was de opmarsch van de Lt.B. uit de kantonementen (zie schets No. 3 op blz. 30) naar de grens geruimen tijd vóór 23 Sept. 0.00 in vollen gang.

Deze opmarsch zou plaats hebben:

door R.W. met twee colonnes van één Bat. vóór, door I R.H. met twee, door II R.H. met drie colonnes vóór, volgens onderstaand schema:

Het spreekt vanzelf, dat deze nachtelijke opmarsch, deels langs onbekende landwegen, niet eenvoudig was.

Voor alle zekerheid had C.Lt.B. het medevoeren van in het grensgebied alleszins bekende gidsen bevolen.

Het zou te ver voeren, in details dezen opmarsch te volgen, zoodat volstaan wordt met het volgende:

a. Vóór 24.00 ontstonden reeds grensincidenten, waaruit bleek, dat men er geheel in was.

¹⁾ Voor 24 Sept. 2.00 leze men op blz. 33: 24 Sept. 12.00.

b. De lijn A. werd bereikt:

door R.W. tusschen 0.20 en 2.00;

door Cav.Co. tusschen 1.40 en 2.40.

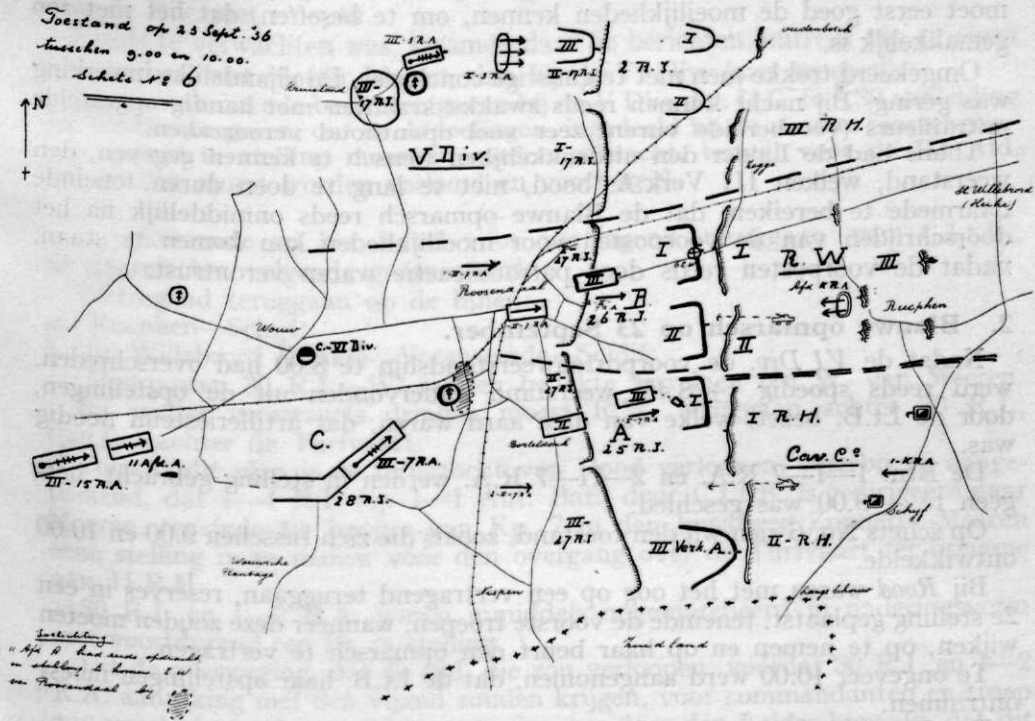
In die lijn moest gewacht worden tot de rijwielen waren opgevoerd, de handpaarden waren aangetrokken en de verbanden waren hersteld.

c. Uit de lijn A werd opgerukt naar B:

door R.W. te ongeveer 3.45;

door Cav.Co. te ongeveer 5.30.

(Het bevel van C.Lt.B. ging uit te 4.10).

d. De lijn B werd bereikt door de grossen der gevechtsgroepen tusschen 6.00 en 7.30.

Na het bereiken dezer lijn werd de Art. naar voren aangetrokken.

De opstelling van R.W. en Cav.Co. vindt men op schets 6.¹⁾ Men denke zich daarbij verkenningsorganen vooruit tegen de lijn der Blauwe voorposten, (De reserves der gevechtsgroepen bevonden zich nog niet op de plaatsen, welke de schets aangeeft. Deze zijn eerst later bezet, met het oog op ev. teruggaan).

Tenslotte zij hieraan toegevoegd, dat tegen het licht worden het Eskadron

¹⁾ Den lezers wordt aanbevolen, op deze en volgende schetsen de blauwe (roode) troepen met blauw (rood) potlood te omlijnen, waardoor de schetsen aan duidelijkheid zullen winnen.

pantserwagens over Rucphen en over Schijf is uitgezonden en krachtige verkenningstooten tegen de Blauwe voorposten heeft ondernomen.

De *Blauwe III Verk.A.* is voor de overmacht teruggeweken en heeft zich weder verzameld te Nispen. Hierbij is zeer vlot gewerkt, zoo zelfs, dat deze Afd. te 7.00 weder van Nispen uit verkennend voorwaarts ging.

De *Roodde* nachtelijke opmarsch geeft een gunstig beeld van de mogelijkheden, die bij nacht in moeilijk terrein met de Lt.B. zijn te bereiken. Sommige outsiders mogen een indruk hebben gekregen van langzaam oprukken, men moet eerst goed de moeilijkheden kennen, om te beseffen, dat het niet zoo gemakkelijk is.

Omgekeerd trekke men niet te gunstige conclusies. De vijandelijke inwerking was gering. Bij nacht kunnen reeds zwakke krachten met handig opgestelde mitrailleurs (voorbereide vuren) zeer veel oponthoud veroorzaken.

Thans had de Leider den uitdrukkelijken wensch te kennen gegeven, den weerstand, welken III Verk.A. bood, niet te lang te doen duren, teneinde daarmede te bereiken, dat de Blauwe opmarsch reeds onmiddellijk na het doorschrijden van de voorposten voor moeilijkheden kon komen te staan, nadat de voorposten reeds door patrouilleactie waren verontrust.

2. Blauwe opmarsch op 23 September.

Nadat de *VI Div.* de voorpostenweerstandslijn te 8.00 had overschreden, werd reeds spoedig (± 8.45) weerstand ondervonden uit de opstellingen, door de Lt.B. bezet, welke van dien aard waren, dat artilleriesteun noodig was.

De Btn. 1—I—7 R.A. en 2—II—7 R.A. werden in stelling gebracht, hetgeen te ± 9.00 was geschied.

Op schets No. 6 zien wij den toestand, zooals die zich tusschen 9.00 en 10.00 ontwikkelde.

Bij *Rood* waren met het oog op een verdragend teruggaan, reserves in een 2e stelling geplaatst, teneinde de voorste troepen, wanneer deze zouden moeten wijken, op te nemen en op haar beurt den opmarsch te vertragen.

Te ongeveer 10.00 werd aangenomen, dat de Lt.B. haar opstellingen moest ontruimen.

Een Bevel, regelende het teruggaan, werd te 10.00 door C.Lt.B. uitgegeven. (Zie hierna).

Op dat oogenblik weken echter reeds de deelen van het front onder druk van Blauw (hulpleiders) terug.

Gezien de gunstige opstellingen van Rood met veel open terrein vóór zich, zoodat mitrailleurs reeds op groote afstanden goed gericht vuur konden afgeven en in aanmerking genomen de zich tegenover elkaar bevindende krachten van Blauw en Rood (vergelijk schets 6), in het bijzonder de artillerie, die bij Blauw tot vuren gereed stond, kan men aannemen, dat de weerstand van Rood langer had kunnen duren en dat Blauw, om succes te hebben, meer artillerievuur op de Roodde opstellingen had moeten brengen, dan thans in verband met de beschikbare artillerie in deze korte spanne tijds kon worden gebracht. Men bedenke hierbij, hoe lang het duurt, vóór het vuur der steunende artillerie ligt, waar men het noodig heeft.

Inmiddels was te 8.30 door C.—III D.G. het bevel gegeven om de 11 Afd. A.

in stelling te doen komen (zie schets 6). Deze Afd. was te 11.55 tot vuren gereed.

Een vraagpunt ter overweging door de lezers is, of er naar hunne meening aanleiding was geweest, op grond van de omtrent den Rooden Opmarsch binnengekomen berichten, aanvullingen of wijzigingen te doen uitgaan op de den vorigen dag gegeven bevelen, in 't bijzonder ten opzichte van de artillerie.

Ten aanzien van de *V Div.* zij nog medegedeeld, dat aldaar de D.C. met zijn Staf werkte op berichten, die van den hulpleidersdienst binnen kwamen (voor wat de eigen o.h. troepen en den tegenoverliggenden vijand betrof) en welke zich aanpasten aan een optreden des vijands zooals dit plaats had vóór de Div. met troepen.

Zooals te verwachten was, kwamen daar de berichten omtrent vij. en eigen troepen heel wat vlotter binnen, dan bij de *VI Div.* (met troepen).

De binnenkomende berichten gaven bij de *V Div.* den D.C. te 6.30 aanleiding om bevelen te geven, dat de Afdeelingen, ingedeeld bij de voorste marschgroepen, geheel in stelling moesten worden gebracht, terwijl voor de *III Afd.* een stelling moest worden verkend en voorbereid.

Terugkomende op het Bevel voor vertragend teruggaan van C.Lt.B., zij daaruit het volgende geresumeerd:

Vertragend teruggaan op de lijnen:

- a. Rucphen—Schijf;
- b. St. Willebrord (Heike)—Vorenseinde—Schijf;
- c. Voorposten 30 R.I.—W. randen bedekte terreinen ten W. van Moeren.

Bij verder voorwaarts dringen moest R.W. teruggaan achter 30 R.I., Cav.Co. achter de Turfvaart.

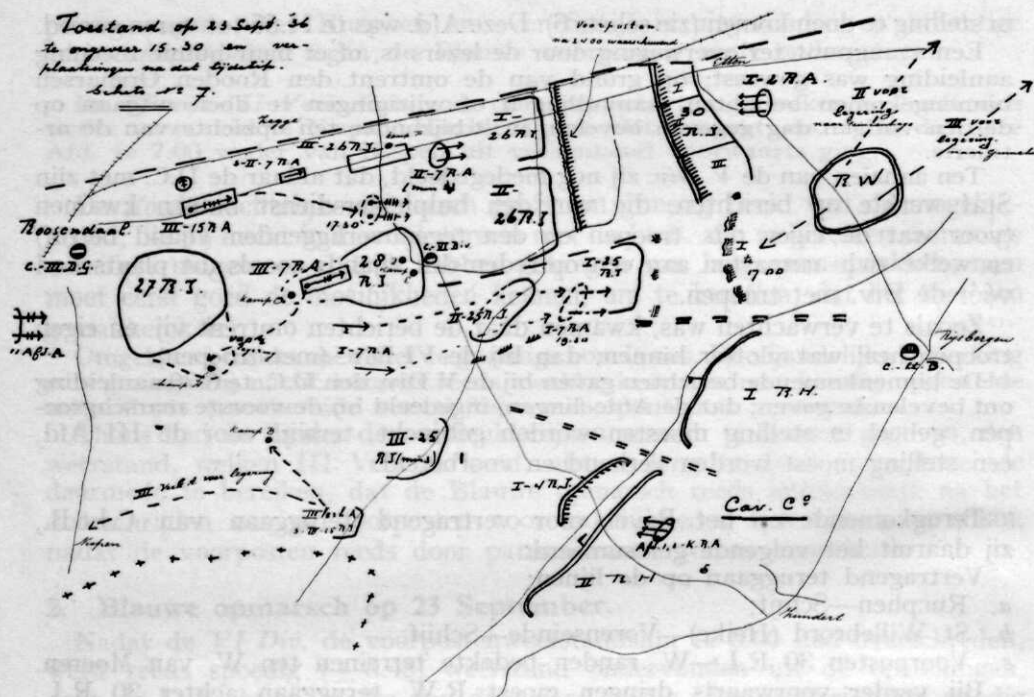
Volgens dit plan is de terugtocht van Rood verlopen, waarbij zij aangegevend, dat I—4 R.I. (op I—I Aut. Bat.) door C.Lt.B. is gedirigeerd naar Moeren, teneinde ter hoogte van Kp. 7 in den kunstweg Zundert—Moeren eene stelling in te nemen vóór den overgang over de Turfvaart ter opname van II R.H.

30 R.I. en I—2 R.A. waren inmiddels opgemarcheerd in naderingsvorm met voortdurend een Bt. in stelling.

Uit de overweging, dat de tijd, die zou verlopen, vóórdat 30 R.I. en I—2 R.A. aanraking met den vijand zouden krijgen, voor commandanten en troep zoo vruchtdragend mogelijk moest zijn, was door den Leider bepaald, dat dit detachement onder bevel van C.—30 R.I. zou opmarcheeren tot achter de te bezetten stelling, rekening houdende met de mogelijkheid van vij. artillerievuur, terwijl tijdens den opmarsch de stelling moest worden verkend en op nader bevel van C.Lt.B. worden bezet.

Schets No. 7 geeft een overzicht van den toestand aan beide zijden te ongeveer 15.30 (en later).

De *Blauwe* opmarsch had regelmatig en snel plaats gehad. De Leider wenschte, dat te ongeveer 15.00 de Hoofdmacht zou hebben bereikt de lijn Bosschenhoofd—Rucphen, hetgeen verband hield met de beschikbare legeringsruimte en de getroffen aanvullende legeringsmaatregelen (tentenkampen, zie de schets) en met de omstandigheid, dat uit vorige legeroefeningen is gebleken, dat er in vreedstijd veel tijd noodig is, om den troep te verdeelen over de voor legering beschikbare oorden, bivakterreinen en kampen, wanneer deze verdeling te voren niet heeft plaats gehad en bovendien voor aan-

Schets no. 7.
Schaal I : 150.000.

trekken van keukervoertuigen, verplegingsmaatregelen, tijdige uitgifte van bevelen voor den volgenden dag, enz. ¹⁾).

¹⁾ Ter toelichting moge dienen, dat — zooals uiteraard bekend is — in vredetijd niet dezelfde bevoegdheden aan de militaire overheid zijn verleend, als in oorlogstijd. De artikelen 32 en 33 van de inkwartieringswet zijn bij vredesoefeningen niet van toepassing, zoodat niet gevorderd kan worden.

De normale inkwartieringscapaciteit, neergelegd in de gegevens, die bij de gemeentebesturen berusten, is geheel onvoldoende om legering toe te passen overeenkomstig die in oorlogstijd. In verband hiermede wordt vóór de oefeningen aan de burgemeesters verzocht, in overleg met de bewoners te willen doen nagaan, in hoeverre door gebruik maken van scholen, schuren, fabrieken e.d. de legeringscapaciteit kan worden opgevoerd, zulks op de wijze als in het Oefenvoorschrift is omschreven. Op deze wijze en dank zij de medewerking der bevolking worden aanmerkelijk grootere legeringsmogelijkheden verkregen, waarbij natuurlijk door de bewoners niet alles kan worden verstrekt, wat bij abnormale inkwartiering moet worden verstrekt.

Deze mogelijkheden blijven echter beneden die, welke men in oorlogstijd heeft, wanneer alle belangen moeten wijken voor het legerbelang en de bewoners veelal niet meer ter plaatse zullen zijn.

Ook bij volkomen uitbuiten van de legeringsmogelijkheden is het echter zelfs in oorlogstijd niet mogelijk alle troepen op het eind van een gevechtsdag op de plaats, waar zij zijn, onder te brengen, (afgescheiden nog van het luchtgevaar, dat oorden doet vermijden). Er zal dus in oorlogstijd door een groot deel der troepen moeten worden gebivakkeerd. Het zou wenschelijk zijn, ook in vredetijd hetzelfde systeem toe te passen. In ons klimaat en bij onzen veelal vochtigen bodem is dat echter niet geheel toe te passen. Het zou tot bezwaren aanleiding kunnen geven, in het bijzonder voor het geval — wat men nooit tevoren weet — zeer slecht weer heerscht. Bovendien bestaan de deelnemende

Ten gevolge van een en ander is het tempo van den opmarsch nogal snel geworden, waardoor de samenwerking met de artillerie niet overal geheel tot zijn recht is gekomen. Over 't algemeen kon de artillerie dit tempo niet bijhouden, waaronder te verstaan, dat het stelling nemen en daarna vuur afgeven op gevraagde doelen zooveel tijd kostte, dat de Inf. inmiddels reeds voorwaarts was gegaan.

Dit is natuurlijk een niet zuiver beeld van de werkelijkheid, waarin de vijand zijn stelling niet verlaat, wanneer hij daar niet uitgeschoten of uitge-manoeuvreed wordt.

Is het aan den eenen kant jammer, indien de samenwerking niet geheel tot haar recht komt, aan den anderen kant vergete men niet, dat de manoeuvre maar kort kon duren en dat men dus niet alle recht aan die samenwerking kon doen wedervaren, omdat deze tengevolge zou hebben gehad, dat de infanterie telkens zeer lang had moeten wachten op het afgeven van de a. vuren, waardoor voor het hoofdwapen veel van het nuttig rendement verloren zou zijn gegaan. Men moet dus geven en nemen.

Te ongeveer 15.00 is van den Leider, via den Hulpleidersdienst, aan de Cn. van III D.G. en VI Div. een bericht uitgegaan, inhoudende dat moest worden aangenomen, dat de omstandigheden niet toelieten, den opmarsch belangrijk verder voort te zetten en dat in verband daarmee de toestand moest worden geconsolideerd voor den nacht, onder het houden van de normale voeling met Rood.

De schets geeft, voor zooveel dit noodig is, enkele aanwijzingen omtrent verplaatsingen, die met het oog op den nacht zijn uitgevoerd.

Uit de schets blijkt, hoe het voorhoede Bat. van Marschgroep A (I—25 R.I.) de voorposten van 30 R.I. reeds gepasseerd was, hetgeen blijkbaar door het ter plaatse bedekt terrein en de huizen van Sprundel niet is opgemerkt. Er moet dus iets aan het onderling verband tusschen dit Bat. en II—26 R.I. gehaperd hebben, evenals aan de verkenningmaatregelen op den open Zuidvleugel van de roode voorposten.

Uit de schets blijkt verder, dat III—15 R.A. nog op 23 September Noord van Rucphen in stelling is gebracht en dat de vrij ver achtergebleven Btn. van I—7 R.A. achter het voorhoede bataljon van marschgroep A. in stelling zijn gebracht.

III—7 R.A. werd voor legering achteruit gebracht naar de omgeving van Kamp A.

Op het Zuidelijk deel van het front is de Lt.B. achter de Turfvaart terug-

---

troepen uit eerst kort tevoren voor herhalingsoefeningen onder de wapenen gekomen troepen, die nog niet voldoende getraind en gehard zijn.

Men kan nu eenmaal in vreedetijd niet dezelfde risico's nemen als in oorlogstijd. Bovendien kan men in vreedetijd niet van alle terreinen, erven e.d. om te bivakkeeren, gebruik maken, die in oorlogstijd beschikbaar zijn. Vandaar dat de beschikbare legeringscapaciteit wordt uitgebreid met een aantal tentenkampen (te beschouwen als oorden), die bij slecht weer nog altijd betere beschutting geven, dan het draagbaar tentmaterieel en waarbij men de watervoorziening e.d. goed kan voorbereiden.

Hoewel men oogenschijnlijk in ons dichtbevolkte land geen bezwaren met het oog op de watervoorziening aanwezig zou denken, blijkt bij nader onderzoek van de zijde van den geneeskundigen dienst toch steeds, dat er veel onbetrouwbare waterbronnen zijn.

Ook het daaraan verbonden risico moet men in oorlogstijd aanvaarden, doch moet men in vreedetijd tot een minimum terugbrengen.

De troepencommandanten moesten bij het einde van den eersten manoeuvre-dag op grond van de door den Leider verstrekte gegevens de verdeling der troepen over het gevechtsterrein uitmaken, waarmede nogal wat tijd gemoeid was.

gegaan, doch niet dan nadat hevige om de randen van het bedekte terrein bij Scherpenbergen en vooral om Schijf en Langeschouw was gestreden.

Aan Blauwe zijde werd III Verk.A., na voor de uitvoering van haar opdrachten in actie geweest te zijn van 22 Sept. 19.00 af (ongerekend de daarvoor uitgevoerde verkenningen en bewegingen), afgelost door 3—III—25 R.I. en voor legering teruggebracht naar Kamp B en Nispen.

Aan Rooze zijde werden I R.H. en II R.H., na achterlating van piketten aan de Turfvaart en het vooruitschuiven van beveiligende afdeelingen, achterwaarts gelegd, terwijl I—4 R.I. in haar opstellingen verbleef (bivakkeerde).

1 en 3—K.R.A. werd in stelling gebracht bij Moeren.

Marschgroepen A en B gingen ter plaatse tot legering over, wat de vóór Bat. betreft, slechts voor zoover dit met de veiligheid was overeen te brengen.

Tenslotte zij nog medegedeeld, dat enkele troepen, voor zoover niet in onmiddellijk contact met den vijand staande, voor legering hebben mogen gebruik maken van oorden, buiten het vak der VI Div. gelegen.

Zoo hebben o.a. 11 Afd.A. en III—Lu.A. gelegd te Zegge, terwijl ook 6 E.W. en deelen van Marschgroep B, Noord van dat vak zijn ondergebracht.

Het bestek van deze korte beschrijving laat niet toe, uitvoerig in te gaan op dezen gevechtsdag.

Volstaan worde daarom met de mededeeling, dat zeer veel leerzame momenten zijn voorgekomen en zoowel op dezen als den volgenden dag wel zeer duidelijk gebleken is, hoe noodig manoeuvres in het verband van groote eenheden zijn.

(Wordt vervolgd).

Tengevolge van een misverstand is de herziening van de drukproef voor de Februari-aflevering niet tot haar recht gekomen.

Op blz. 60 moesten: „**Achtereenvolgens door de Hoofdmachten te bereiken lijnen**” en „**Gedragsregels bij het stooten op den vijand**” cursief gedrukt zijn. Beiden vormen een onderdeel van de „Opdracht”.

Op blz. 62 moest het thans vet gedrukte eveneens cursief gedrukt zijn. Bovendien leze men:

„*Marschgroepen in eerste linie*” terwijl punt C moet luiden:

C. *Opdrachten.*

Voor marschgroepen A en B: Resp. marcheeren enz.

Voor marschgroep C: Met as van beweging enz.

Op blz. 64 laatste alinea, is, zooals de lezer zal hebben begrepen, het woord „Hoofdmacht” niet juist. Men leze voor, „van die van de Hoofdmacht”: „van de totale sterkte aan Inf. van de betrokken eenheid”.

In **schets no. 5**, oplossing A. is de flankdekking uitgevallen.

Men teekene die, gearceerd, boven het woord: gevolgd.

Tenslotte is uitgevallen de mededeeling, dat marschgroepen, assen van beweging e.d. bij de door den C.V. gehouden bespreking uitvoerig zijn behandeld, terwijl daarbij tevens de aandacht werd gevestigd op de in de punten 362 t/m 366 van de Gevechtshandleiding aan den dag tredende, veel geringere zelfstandigheid van de Marschgroepscommandanten, vergeleken bij vroeger.

Verbetering van andere achtergebleven drukfouten zij overigens aan den lezer overgelaten.

GASBESCHERMING

ENKELE BESCHOUWINGEN OVER DE GASBESCHERMING BIJ OEFENINGEN VAN DEN TROEP EN DE WERKZAAMHEDEN VAN HET SPECIALISTISCHE GASPERSONEEL IN TROEPENVERBAND¹⁾

DOOR TH. A. J. VAN ERP,

Leeraar M.G.S.

Inleiding.

Op de vele cursussen, welke de laatste jaren aan de M.G.S. werden gehouden, zoowel op die voor beroeps-, als op die voor reserve-gasofficieren, is herhaaldelijk gebleken, dat de gasspecialisten bij den troep nog veelal in niet voldoende mate, als zoodanig, worden te werk gesteld.

Waar de desbetreffende reglementen en voorschriften omtrent deze werkzaamstelling toch wel voldoende aanwijzingen geven, kan het haast niet anders dan, dat men tot de conclusie komt, dat het in de praktijk blijkbaar niet zoo héél eenvoudig is om deze specialisten, in hun functie als zoodanig, in te schakelen in het kader van de te houden oefeningen.

In verband hiermee kan het wellicht zijn nut hebben om aan dit onderwerp in de *Militaire Spectator* enkele beschouwingen te wijden, opdat daardoor wellicht bereikt moge worden, dat méér dan tot nu toe, aandacht worde geschonken aan het doelmatig en nuttig te werk stellen van reserve-gasofficieren, gasvaandrags en kornetten, gasonderofficieren, gasontsmetters en gasverkenners, tijdens de normale oefeningen, welke bij den troep worden gehouden.

Het behoeft immers wel geen betoog, dat de opleiding van al deze specialisten nimmer 100 % kan zijn, indien zij niet in voldoende mate in de gelegenheid worden gesteld om hun theoretisch verworven kennis en aangeleerde handigheid, toe te passen onder omstandigheden, welke zoo goed en volledig mogelijk de werkelijkheid nabij komen. Hiervoor nu is, in het tijdperk van hun zuiver specialistische opleiding (aan de M.G.S., dan wel onder leiding van den beroeps-gasofficier van het korps) uiteraard beslist onvoldoende gelegenheid en dit kan alleen in innige samenwerking met den troep geschieden.

Ook van de zijde van den troep beschouwd, moet het zeer nuttig worden geacht, dat de troep *zooveel mogelijk* ziet en meemaakt, wat precies te velde de taak is van het gaspersoneel onder de diverse oorlogsomstandigheden.

In dit artikel zal nu getracht worden aan te geven, hoe deze werkzaamstelling het meest efficiënt (zoowel voor den troep als voor het gaspersoneel) kan geschieden, opdat beide bovengenoemde doeleinden zoo goed mogelijk worden verwezenlijkt.

Hierbij kan dan tevens ter sprake worden gebracht, in hoeverre het mogelijk is om bij de gebruikelijke oefeningen van den troep de noodige aandacht te

¹⁾ De aandacht wordt er op gevestigd, dat bij de samenstelling van dit artikel uitsluitend de Handleiding Gasbescherming is gevolgd.

Op de plaatsen, waar het v. veld. I anders bepaalt, is dit met een noot aangegeven.

besteden aan de zoo noodzakelijke gasbeschermingsmaatregelen onder die omstandigheden, omdat ook dit een aangelegenheid is, welke, blijkens de opgedane ervaring, nog niet in voldoende mate de belangstelling heeft, welke ze ongetwijfeld dient te hebben.

Hierbij zal uiteraard volstrekt geen aanspraak gemaakt kunnen worden op volledigheid en zal er dan ook nog ruim voldoende gelegenheid overblijven voor den beroeps-gasofficier om met zijn kennis en fantasie aanvullend, aanpassend en verbeterend op te treden.

Tenslotte moge deze inleiding worden besloten met bij voorbaat reeds verontschuldigingen aan te bieden voor het feit, dat de oefeningen bij het Wapen der Infanterie wellicht een enigszins bevoorrechte plaats zullen innemen, voortvloeiende uit de omstandigheid, dat de schrijver zelf infanterist is. Getracht zal evenwel worden om ook t.a.v. de andere Wapens zoo volledig mogelijk te zijn.

Algemeen.

Alvorens nu tot een gedetailleerde bespreking van de diverse soorten oefeningen over te gaan, volgen hier eerst nog eenige algemeene opmerkingen over het vraagstuk van de oefeningen in de gasbescherming bij den troep, omdat gemeend wordt, dat het nuttig is, op enkele punten eens bijzonder de aandacht te vestigen.

I. Het eerste punt waarop gewezen moge worden, is de noodzakelijkheid van een voldoende *training* in het dragen van het gasmasker gedurende langeren tijd voor **iedereen!**

De handleiding gasbescherming deel I (H.G.) zegt daaromtrent in punt 72: „*Stelselmatige oefeningen in het gebruik van het gasmasker zijn voor officieren, kader en manschappen noodig*”. Uitzonderingen worden hierbij absoluut **niet** genoemd, zoodat dit voorschrift voor **allen** van *hoog* tot *laag* in gelijke mate geldt.

In verband met de eischen, welke t.a.v. dit punt zijn vastgesteld, komt de troep, voor zoover het het instructieve kader, het dienstplichtig kader en de manschappen betreft, de laatste jaren niet veel meer te kort.

Maar het is toch zonder meer wel vanzelfsprekend, dat aan deze eischen niet alléén het instructieve kader, de dienstplichtige onderofficieren en de soldaten moeten voldoen, maar, dat **iedereen** in het leger, ook op zijn minst, aan deze eischen moet voldoen. Bovendien moet een ieder, die ook maar iets met de instructie van den troep heeft te maken, zelfs méér kunnen presteeren. Immers zoo zegt de G.O.I. in punt 8, dat: „*de meerdere zich als zoodanig moet onderscheiden door: meerderheid in kennen en kunnen*”.

Maar dan is het ook volstrekt noodzakelijk, dat iedereen, *zonder een enkele uitzondering*, een zoodanige training krijgje, dat hij in staat is de te velde voor hem weggelegde werkzaamheden, gedurende langeren tijd met opgezet gasmasker te kunnen verrichten.

Hierbij mag dan wel eens speciaal de nadruk op die „langere tijd” (d.w.z. *meerdere uren*) gelegd worden, omdat de, voornamelijk buitenlandsche, literatuur van de laatste jaren aangeeft, dat het chemische wapen in een toekomstig conflict o.a. in belangrijke mate ook zal worden toegepast, met de bedoeling den tegenstander moreel en fysiek uit te putten, door hem te dwingen gedurende langen tijd het gasmasker te dragen, waarbij men dan met succes van prikkelende strijdgassen in uiterst geringe concentraties gebruik kan maken.

Waar nu te velde *niemand*, waar hij zich ook bevinden moge, zich veilig kan achten voor een dergelijke toepassing van het chemische wapen, kan ook niemand zich de luxe permitteeren te denken: Voor mij is het niet zoo noodig, me nu reeds te oefenen in het langdurig dragen van het gasmasker in beschermingsstelling. Hierbij wordt dan o.a. speciaal gedacht aan het personeel, dat bij den troep weinig met de instructie zelve te maken heeft en daardoor veelal ook op geen enkele wijze geoefend wordt in de behandeling enz. van het gasmasker. Als voorbeelden hiervan mogen bijv. worden genoemd:

1. *al het administratieve personeel* (o.a. S.M.A.'s, O.W.A.'s, fouriers, personeel van mobilisatie bureau's);
2. *personeel van magazijnen, wapenkamers, enz.;*
3. *koks, meester-geweermakers, meester-zwaardvegers, hoefsmeden, enz.;*
4. *stafmuzikanten;*
5. *personeel werkzaam in militaire hospitalen, enz. enz. enz.*

En dat het bovenstaande niet alleen t.a.v. het onderofficiers korps geldt, maar evenzeer, zoo niet *nog* meer voor het **geheele officieren korps**, behoeft wel geen betoog.

II. Een tweede punt, waar nog eens speciaal de aandacht op gevestigd moge worden, is het volgende: Veelal worden nog te weinig de oefeningen in de gasbescherming *ingelascht* en *ingevlochten* in het overigens normaal verloopende oefenprogramma en worden er nog te veel aparte z.g. „gasoefeningen” gehouden. Daarbij wordt dan gedurende eenige, soms zelfs geruimen tijd aan niets anders aandacht besteed, dan aan het gasmasker en alles wat aan het dragen daarvan vast zit. Dit nu is een beslist af te keuren methode.

Het zal ongetwijfeld noodzakelijk zijn, om in den aanvang van de opleiding bij de oefeningen met opgezet gasmasker *uitsluitend* aandacht te besteden aan het dragen daarvan in beschermingsstelling. De man heeft dan voor de volle 100 % zijn aandacht noodig, om eenigszins te wennen aan de ongetwijfeld groote ongemakken, welke het dragen van het gasmasker meebrengt. Maar als hij eenmaal eenigermate vertrouwd is met zijn gasmasker (d.w.z. zoodra hij geleerd heeft, hoe hij zijn ademhaling moet wijzigen en instellen als hij zijn masker op heeft), kunnen die „speciale” gasmaskeroefeningen gerust achterwege blijven.

Vanaf dat tijdstip kan en moet nu worden gestreefd naar de naleving van de bepaling, vervat in de eerste alinea van pt. 36 van de G.O.I. (ongetwijfeld ook in andere opleidingsvoorschriften te vinden) luidende: „*Alle* daarvoor in aanmerking komende oefeningen moeten mede met het gasmasker in beschermingsstelling worden gehouden. Zoolang deze oefeningen, ook wat de details betreft, niet met het gasmasker in beschermingsstelling *volledig worden beheerscht*, mogen zij niet als gekend worden beschouwd” (cursiveering van schr.). En, meer het oog gericht houdend op de oorlogsfunctie van den man, zouden deze bepalingen kunnen luiden: *Alle te velde voorkomende werkzaamheden* (in de meest uitgebreide zin van het woord) *moet men gedurende langen tijd kunnen verrichten met opgezet gasmasker.*

Er is dus practisch **geen** oefening te bedenken, welke niet óók herhaalde malen met opgezet gasmasker moet worden verricht. (Althans geen oefening, welke rechtstreeks gericht is op het aanleeren van eenige geschiktheid voor de oorlogspraktijk.) Zoodra dus de korte periode van de *speciale* gasmaskeroefeningen voorbij is, moet de man volkomen vertrouwd worden gemaakt met de noodzakelijkheid, dat elke handeling en elke oefening gewoon normaal

voortgang moet kunnen vinden, indien hij, op een volkomen willekeurig oogenblik, plotseling genoodzaakt wordt om zijn gasmasker op te zetten.

III. Naast een afdoende training in het langdurig dragen van het gasmasker en onverbreekelijk daarmee verbonden, is het voornaamste doel van de opleiding in de gasbescherming: Het aankweken van een uitstekende **gastucht**. Waarbij hier onder het begrip „gastucht” dan moet worden verstaan: „Het automatisch, als het ware reflectorisch, reageeren op het signaal (teeken, commando, enz.) *gasalarm*, onder alle mogelijke denkbare situaties, met het **snel** en **goed** opzetten van het gasmasker en het **nimmer** afzetten daarvan, alvorens dit door den daartoe bevoegden meerdere wordt gelast.”

Alleen een perfecte gastucht zal het in de praktijk mogelijk maken om groote verliezen, tengevolge van een eventueel gebruik van het chemische wapen, te voorkomen. De H.G. zegt het als volgt (laatste zin van pt. 82): „*Geoefendheid in het goed en tijdig opzetten van het gasmasker is een levensvoorwaarde*”.

In deze richting mag men dan ook eerst meenen het einddoel bereikt te hebben, indien een afdeeling, ook op de voor haar *meest ongelegen oogenblikken*, (welke ieder gemakkelijk zal kunnen vaststellen) en volkomen onverwacht, op het signaal gasalarm snel en foutloos reageert. Zoo zullen bijv. geschikte momenten, om de gastucht te controleeren zijn: a. het, op het kazerneterrein op een volkomen willekeurig oogenblik, laten maken van gasalarm. En dan liefst een gasalarm, dat geldt voor het geheele kazernecomplex (de wijze waarop dit zal geschieden dient natuurlijk goed aan den troep bekend te zijn!). Gewoon alarm, brandalarm, alarm B.O. enz. worden toch immers óók beoefend! Een enkele maal gasalarm er nog bij kan absoluut geen kwaad. Hierbij heeft men trouwens nog het groote voordeel, dat bij *dit* alarm alle oefeningen verder gewoon door kunnen gaan, terwijl de andere soorten vrijwel steeds stagnatie in de oefeningen veroorzaken.

b. *tijdens het verzamelen*, bijv. voor ochtend- of middagdienst (*avondoefeningen* niet te vergeten!), als een gedeelte van de menschen reeds verzameld is, een ander gedeelte zich naar de verzamelplaats begeeft en de rest nog op de kamers verblijft.

Dergelijke momenten zijn voor den man meestal de moeilijkste om *onmiddellijk* te reageeren op het signaal gasalarm. En nu is het een algemeen erkend feit, dat een dergelijke gastucht pas *na zéér geruimen tijd* in voldoende mate is aan te leeren. De korte oefeningstijd van ons leger zal daar dan ook steeds **ten volle voor moeten worden benut**. Waaruit dan ook consequent volgt, dat het gasmasker, gedurende den geheelen opleidingstijd van den man, een practisch onontbeerlijk uitrustingsstuk genoemd moet worden.

Dit laatste wordt hier met opzet naar voren gebracht om de gelegenheid te hebben een helaas nogal veel voorkomend misverstand z.m. uit den weg te helpen ruimen. Bedoeld wordt hier de uitleg die gegeven wordt aan L.O. 1935, No. 34, voor wat betreft de laatste alinea onder „a. Algemeen”. Daarin staat n.l. het volgende:

„Hoewel de gasmaskers bestand moeten zijn tegen de eischen, welke de dienst stelt, moeten de korpscommandanten in het bijzonder rekening houden met het gestelde in de Handleiding gasbescherming, dl. I, punt 62; Zoo is *veelvuldig* gebruik van het gasmasker bij elementaire oefeningen, indien het daarbij zeer veel heeft te lijden en het feitelijk uitsluitend als uitrustingsstuk wordt medegevoerd, te veroordeelen. In laatstbedoeld geval is het wenschelijk den draagzak tijdelijk af te hangen”.

Nu is het echter helaas gebleken, dat deze zinsnede in vele gevallen geheel anders wordt geïnterpreteerd, dan de bedoeling bij de samenstelling ervan is geweest. Veelal wordt hierin nl. aanleiding gevonden om de gasmaskers bij diverse, ja soms zelfs bij *grootte* oefeningen, maar thuis te laten, o.a. omdat men toch niet van plan was om het gasmasker bij die oefening, al was het ook maar enkele oogenblikken, te laten opzetten. Toch is deze opvatting absoluut niet juist, omdat met de bedoelde alinea geheel iets anders wordt bedoeld. Daarom kan het zijn nut hebben hier even uiteen te zetten (alhoewel strikt genomen niet tot het onderwerp van dit artikel behoorende), welke bedoeling precies heeft voorgezet, bij het ontwerpen van de redactie van de bovengenaamde alinea. Deze is nl. de volgende:

Teneinde *onnoodige* slijtage en beschadigingen aan de gasmaskers (en wel voornamelijk aan de vullingbussen en de draagzakken) zooveel mogelijk te voorkomen, werd destijds nagegaan, in hoeverre het medevoeren van de gasmaskers bij oefeningen kon worden nagelaten. Daarbij werd in de eerste plaats vastgesteld, dat zulks hoogstens in *enkele* gevallen zou kunnen geschieden en wel bij de z.g. „*elementaire*” oefeningen.

Of onder het begrip „*elementaire* oefeningen” ook gevechts- of velddienst-oefeningen (laat staan oefeningen in „*groot* verband”), zouden zijn begrepen, behoeft toch zeker niet nader te worden besproken. De bedoelde L.O. is wat dit aangaat duidelijk genoeg geredigeerd, waar hierin uitdrukkelijk alléén van *elementaire* oefeningen wordt gesproken.

Maar de voorgeschreven beperking strekt zich niet eens uit tot *al* deze oefeningen! Er zijn nl. *nog drie* andere voorwaarden waaraan voldaan moet worden, alvorens men gerechtigd is, het gasmasker niet te doen meenemen en wel: 1e. *Veelvuldig* gebruik bij de bewuste *elementaire* oefeningen is noodzakelijk; m.a.w. bij deze oefeningen behoort in den beginne zeer zeker het gasmasker te worden medegevoerd. Wordt echter eenmaal van het gasmasker bij deze oefeningen geen grooten hinder meer ondervonden, dan kan het worden wegelaten.

2e. In aanmerking komen alleen nog maar die *elementaire* oefeningen, waarbij het gasmasker *zeer veel heeft te lijden!* Een belangrijke reductie dus alweer van het totale aantal.

3e. Het gasmasker fungeert bij de bedoelde oefeningen *uitsluitend als uitrustingsstuk*.

Alléén indien aan *al* deze voorwaarden wordt voldaan, *kan den draagzak tijdelijk worden afgehangen*, zoo zegt de bewuste L.O. In *alle andere* gevallen (en dat is dus de overgrootte meerderheid!) moet worden voldaan aan het belangrijke, cursief gedrukte pt 82 van de H.G. waarin uitdrukkelijk vermeld staat: „*Het steeds onmiddellijk bij de hand hebben van een uitstekend onderhouden gasmasker is te velde absoluut noodzakelijk en wel onder alle omstandigheden (ook in de rusten, zelfs gedurende de slaaf; evenzeer op grooten afstand van den vijand en tijdens de legering, als binnen 's vijands artillerie bereik en in het gevecht).* En hieraan zal in de praktijk alleen kunnen worden voldaan, indien de man dit reeds, zooveel als eenigszins mogelijk is, in vreedstijd heeft geleerd.

(Wordt vervolgd).

BEOEFENING VAN HET TUCHTRECHT IN DE WEERMACHT

Ook dit jaar werden wij door Zijne Excellentie den Minister van Defensie in de gelegenheid gesteld tot het publiceeren van de hieronder volgende klachtenstatistiek, voor welk feit wij onze bijzondere erkentelijkheid betuigen.

Klachtenstatistiek van de Koninklijke Landmacht over het jaar 1936.

Getal door de meerderen van art. 61 W.K. behandelde klachtzaken. 1.	Beslissing.				Extra-straf wegens onredelijk beklag. 6.	Opmerkingen. 7.
	Ge-grond. 2.	Gedeel-telijk ge-grond. 3.	Onge-grond. 4.	Onont-vanke-lijk. 5.		
Beroeps-personeel. 27 (a)	—	10 (37 %)	17 (63 %)	—	1	(a) Hieronder 2 capitulanten.
Verlofs-personeel. 93	7 (7.5 %)	32 (34.4 %)	49 (52.7 %)	5 (5.4 %)	7	
Totalen. 120	7 (5.8 %)	42 (35 %)	66 (55 %)	5 (4.2 %)	8	

Van de in de kolommen 3 en 4 vermelde 108 daarvoor vatbare zaken, werden slechts 10 (9.3 %), *uitsluitend betreffende tot het beroepspersoneel behorende klagers* (a), aan de eindbeslissing van het Hoog Militair Gerechtshof onderworpen. Deze zaken volgen op de volgende blz.

Het totaal aantal klachtzaken is vrijwel gelijk aan dat over het jaar 1935. Ook thans vinden de conclusies van vorige jaren wederom bevestiging t.w.

1e. De behoefte om 's Hofs eindbeslissing in te roepen, doet zich in mindere mate gevoelen, sedert de meerderen als bedoeld in art. 61 W.K. hun beslissing schriftelijk en gemotiveerd geven (zie art. 140 (4) *R.I.D.K.L.*, deel A en aant. 8 ad art. 65 W.K. in „*De praktijk van het militaire tuchtrecht*”).

2e. De ernstige beteekenis, welke de in de straflijst vermelde krijgstuuchtelijke straf voor den beroepsmilitair kan hebben, doet dezen laatste, eerder dan den

Volg. nr.	Beslissing van den meerdere van art. 61 W.K.	Eindbeslissing van het H.M.G.	Opmerkingen.
1	ongegrond	ongegrond (1)	(1) met de overweging
2	ongegrond	gedeeltelijk gegrond	„dat klager zonder eenigen redelijken grond
3	ongegrond	ongegrond	's Hofs eindbeslissing heeft ingeroepen”.
4	ongegrond	gedeeltelijk gegrond	Klager is vervolgens deswege gestraft.
5	gedeeltelijk gegrond	gedeeltelijk gegrond	(2) Met extra-straf wegens onredelijk beklag.
6	ongegrond	gegrond	(3) als opmerking (1).
7	ongegrond	ongegrond	
8	ongegrond (2)	ongegrond	
9	ongegrond	ongegrond	
10	ongegrond	ongegrond (3)	

militair van het verlofspersoneel, er toe besluiten over de hem opgelegde straf beklag te doen en om ter zake van de door den meerdere van art. 61 W.K. gehandhaafde strafoplegging de eindbeslissing van het Hoog Militair Gerechtshof in te roepen.

PRIJSVRAAG Nr. 15.

A. Een dienstplichtige maakt zich, kort vóór het tijdstip waarop hij in de termen zal vallen om in het genot van groot verlof te worden gesteld, schuldig aan een feit dat, krachtens art. 2, 2°, sub a, W.K. onder de daar genoemde omstandigheden vatbaar is voor krijgstuchtelijke afdoening, doch ter zake waarvan de compagniescommandant, na voleindigd onderzoek, besluit tot bevordering van strafrechtelijk gevolg.

Op den overigens voor vertrek met groot verlof bestemden dag is de beslissing van den garnizoenscommandant nopens dé al dan niet verwijzing naar den krijgsraad nog niet ontvangen.

GEVRAAGD: de overwegingen en de beslissing van den compagniescommandant met betrekking tot vertrek met groot verlof van den verdachte?

B. Uw antwoord sub A in het midden latend, zij medegedeeld dat, nadat de betrokken militair op den voorgenomen datum in het genot van groot verlof is gesteld, de beslissing van den garnizoenscommandant wordt ontvangen, welke behelst, dat de zaak niet strafrechtelijk zal worden afgedaan.

Nadat de regimentscommandant de zaak ter afdoening in handen heeft gesteld van den compagniescommandant, straft deze laatste, die destijds reeds het volledig onderzoek in deze zaak heeft gehouden en die dus aan een nader verhoor geen behoefte gevoelt, den verdachte met een arreststraf, welke strafoplegging hij schriftelijk ter kennis van den gestrafte brengt, onder bijvoeging van een vervoerbewijs en met opdracht zich op een bepaalden datum in uniform gekleed en voorzien van de overige hem verstrekte rijksgoederen bij de compagnie te melden tot het ondergaan van de hem opgelegde straf.

GEVRAAGD: Tot welke opmerkingen geeft de sub B weergegeven handelwijze van den compagniescommandant U aanleiding?

Indien U het met die handelwijze niet eens is, deel dan gemotiveerd mede:

- 1e. welke bedenkingen U daartegen heeft;
- 2e. wat, naar Uw oordeel, den regimentscommandant te doen staat, wanneer deze enkele dagen later, doch vóór de tenuitvoerlegging van de straf, kennis krijgt van de aan de zaak gegeven afdoening.

Oplossingen worden ingewacht vóór 10 April 1937.

Voor het beste antwoord stellen wij weder een exemplaar van „*De praktijk van het militaire tuchtrecht*”, met de daarop verschenen vier aanvullingsbundels, beschikbaar.

Aflevering nr. 3 (November 1936) van M.R.T., deel XXXII bevat een aantal rechtelijke uitspraken, welke de aandacht van onze lezers vragen.

Bij Vonnis van den Krijgsraad voor de landmacht van 10 Maart 1936 (blz. 260) is een onderofficier schuldig verklaard aan overtreding van het Motor- en Rijwielreglement, ter zake dat hij op een rijwiel gezeten plaats had genomen aan den staart van een colonne infanterie, welke zich voortbewoog op een voor het verkeer met rijwielen gesloten weg.

Een schepeling had een zeemilicien die — aan den linkerbovenarm voorzien van een band, waarop het woord „*Schildwacht*” was geplaatst — op post of uitkijk was geplaatst, nadat deze hem tot stilte had aangemaand, opzettelijk tegen diens rechteroor en schouder gespogen. Eerstbedoelde schepeling zag zich bij *Vonnis van den Zeekrijgsraad te Willemsoord van 15 Juli 1936* (blz. 265) veroordeeld tot een gevangenisstraf voor den tijd van drie weken, ter zake van het door eenige feitelijkheid beledigen van zijn *meerdere* (art. 110, j° art. 128 W. v. M.S.).

De belangstellende lezer zij in dit verband verwezen naar aant. 1 en naar het tweede lid van aant. 2 ad art. 26 R.K. in „*De praktijk van het militaire tuchtrecht*”.

De Sententie van het H.M.G. van Ned.-Indie van 15 Mei 1936 (blz. 285) behelst de veroordeeling van een korporaal ter zake van opzettelijke mondelinge belediging van een *meerdere* en opzettelijke ongehoorzaamheid, beide feiten gepleegd tegenover een *ranggenoot jonger in rang*, doch tijdens diens optreden als baksmester, terwijl beklagde behoorde tot diens baksvolk.

Wij verwijzen onze lezers naar art. 3, sub c, R.K.

Met betrekking tot de vraag of de aanwijzing als „*meerdere*” (i.c. baksmester) krachtens beschikking van het bevoegd gezag had plaats gevonden, overwoog het Hof, dat iedere meerdere, die binnen den kring der hem opgedragen dienstverrichtingen een zoodanige beschikking neemt, als „het bevoegd gezag” kan worden aangemerkt. Een overweging alzoo, van gelijke strekking als aant. 7 ad art. 3 R.K. in „*De praktijk van het militaire tuchtrecht*”.

Aangezien uit het waarnemen van agenturen door beroepsmilitairen gemakkelijk bezwaren van tuchtrechtelijken aard kunnen voortvloeien, juichen wij van ganscher harte toe, de bepaling van L.O. 1936, nr. 320, welke den beroepsmilitair verbiedt nevenwerkzaamheden te verrichten als agent van een onderneming of bedrijf. Een en ander gelet op het bepaalde in art. 84, eerste lid, R.M.A.K.L.

Klachtbeschikkingen.

Een belangstellend lezer van onze rubriek vestigt onze aandacht op de aan het slot van de klachtbeschikking van een meerdere van art. 61 W.K., houdende ongegrondverklaring van het beklag, opgenomen overweging, „dat geen aanleiding is gevonden voor bestraffing wegens onredelijk beklag”.

Inzender meent, dat het vermelden van die overweging weinig zin heeft.

De meerdere van art. 61 W.K., de klachtzaak onderzocht hebbende en de klacht ongegrond bevindende, vestigt zich daarbij tevens de overtuiging of het beklag al dan niet onredelijk is ingediend.

In eerstbedoeld geval — dat van onredelijk beklag — neemt hij bestraffing te dier zake in overweging (zie aant. 5 ad art. 66 W.K. in „*De praktijk van het militaire tuchtrecht*”) en gaat hij eventueel aanstonds tot oplegging van extra-straf over, onder opneming van een desbetreffende overweging in de klachtbeschikking, bijv.:

„Overwegende tenslotte, dat klager zonder eenigen redelijken grond beklag heeft ingediend, straft hem deswege met . . . . . met de strafreden . . . . . enz.”

Ook is denkbaar, dat de meerdere van art. 61 W.K., hoezeer het beklag onredelijk oordeelende, nochtans — de persoonlijkheid van den klager, diens doorgaand gedrag en alle overige ter zake dienende omstandigheden in aanmerking genomen — het opleggen van extra-straf niet noodig acht.

Alsdan is er aanleiding voor het opnemen in de klachtbeschikking van een slotoverweging van bijv. den volgenden inhoud:

„Overwegende tenslotte dat, hoezeer klager geen enkelen grond voor zijn beklag heeft kunnen aanvoeren, bestraffing ter zake van onredelijk beklag in het onderhavige geval, gezien . . . . . , bij uitzondering achterwege kan blijven.

Komt evenwel de meerdere van art. 61 W.K. niet tot de bevinding, dat het beklag, hoezeer dan ongegrond, toch niet onredelijk is, dan komt ons elke overweging daaromtrent in de klachtbeschikking overbodig en derhalve — ook omdat zij den klager tot verkeerde gevolgtrekkingen zou kunnen leiden — ongewenscht voor.

Wij merken hierbij op, dat het voor de hand ligt en overigens ook aanbeveling verdient om de concludeerende overwegingen van den beklagrechtter in het lichaam van diens klachtbeschikking zoo te redigeeren, dat daaruit naar voren komt, dat het beklag weliswaar ongegrond, maar nochtans niet onredelijk is.

Zulks kan dan tot uitdrukking komen in een overweging als bovenbedoeld bijv. in dezen zin:

„Overwegende, dat kager nu weliswaar aanvoert, dat . . . . . , doch dat dit verweer hem niet kan baten, vermits hij, hoewel van zijn standpunt uit beschouwd niet geheel onbegrijpelijk, ten onrechte een beroep doet op het voor de omstandigheden warin hij verkeerde niet geschreven art . . . . van . . . . . enz. . . . .”

Militair Rechtelijke vereeniging.

De door de Militair rechtelijke vereeniging georganiseerde Militair rechtelijke dag, welke gehouden werd op 21 November 1936 in het Restaurant ANJEMA te 's-Gravenhage is een groot succes geworden.

Talrijke autoriteiten deden van hun belangstelling blijken. Het bezoek waarmede Zijne Excellentie de Minister van Staat, Minister van Deensie a.i. de vergadering in den namiddag vereerde, zij hier speciaal vermeld.

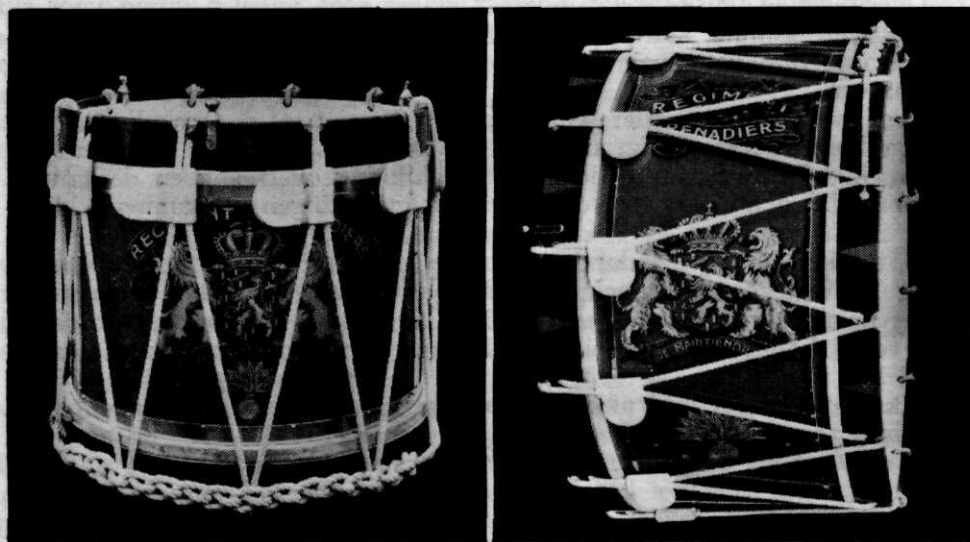
Voor wat betreft de door Prof. Mr. J. M. VAN BEMMELEN en den Kapitein der artillerie Mr. J. C. VAN HEUVEN gehouden inleidingen, met de daarop gevolgde debatten, zij verwezen naar het in druk verschenen jaarverslag dezer eerste jaarvergadering, hetwelk verkrijgbaar is bij het Secretariaat der vereeniging, gevestigd de Bruynestraat 6 den Haag, tel. 775121.

LEVEN EN STREVEN IN DE KONINKLIJKE LANDMACHT

DE PARADETROMMEN VAN HET REGIMENT GRENADIERS.

Van den Kapitein der Grenadiers R. A. VAN HOLTHOON ontvingen wij bijgaande, in Londen vervaardigde, photos van de diepe (Parade) trommen, die aan het Regiment Grenadiers ten geschenke zijn gegeven. De uitvoering van deze trommen heeft aan alle verwachtingen voldaan. De frissche roode kleur, de in alle details goed verzorgde beschildering met het Nederlandsche Wapen en de emblemten, de witte uitmonstering der tamboers, dit alles werkt mede ons den aanblik van den troep te verhoogen.

Wij wenschen dan ook gaarne andere regimenten het gelukkig bezit van dergelijke trommen toe.

Wat de beschrijving in details betreft moge het navolgende dienen.

De *houten hoepels* zijn geschilderd in de kleuren van het Regiment Grenadiers, n.l. Nassau-blauw en Vermiljoenrood. De hoepel op het slagvel heeft drie geelkoperen voetjes.

De *tromketel* is van hard gehamerd geel koper, vermiljoenrood geschilderd waarop het Nederlandsche wapen, daarboven op een Nassaublauw lint „Regiment Grenadiers”. Onder het Nederlandsche wapen een gouden granaat, geflankeerd door Oranjetakken in Groen en Oranje.

Het geheel is met de hand geschilderd, tegen een doorzichtig cellulose paneel en is daarna in een geel koperen raam op de ketel geschroefd.

De *tromvellen* („All Weather Heads”) zijn volgens gepatenteerde methode vervaardigd van geprepareerde zijde. Zij kunnen bij elke weersgesteldheid worden gebruikt, zonder dat deze een nadeeligen invloed heeft op het materiaal en op de klank.

De tromvellen worden gespannen door een wit rondgaand koord; over het snaarvel liggen 8 snaren; de spanning wordt geregeld door middel van een zich ter zijde van den ketel bevindende snaarschroef, terwijl de spanning nader geregeld kan worden door 10 wit buffelleeren schuifspanners.

De *tromdraagriemen* zijn eveneens van wit buffelleer.

BERICHTEN VAN PERSONEEL AARD.

Nieuwbenoemde Kolonels.

Kolonel R. BOOMSMA.

Kolonel N. T. CARSTENS.

Bij de Lichte troepen.

Benoemd:

tot reserve-tweede-luitenant bij het R.W., gerekend van 1 Januari, Vaandrig J. F. SCHEERS, van dat regiment (rangschikt *tusschen* de reserve-tweede-luitenants J. C. KESLER en J. VAN DER MEER, van dat regiment).

Bevorderd:

tot kapitein, met ingang van 1 Februari, eerste-luitenant J. L. H. A. ANTONI, van het R.W., gedetacheerd bij de S.R.O.I.

tot reserve-kapitein, met ingang van 1 Februari, reserve-eerste-luitenants R. HAARMA en H. M. NANNINGA, beiden van het R.W.

tot reserve-eerste-luitenant, gerekend van 15 Nov. 1936, reserve-tweede-luitenant Mr. J. G. BUDDINGH DE VOOGT, van het R.W.

Overplaatsingen.

Reserve-eerste-luitenant Mr. H. P. DE KANTER, van het IIe R.H., overgeplaatst bij het E. Paw., 8 Feb.

Bij de overige wapens en dienstvakken.

Benoemd:

tot reserve-kapitein voor speciale diensten bij het Vrijw. landst. korps motordienst, eervol ontslagen eerste-luitenant der artillerie A. K. NOORDUIJN, 2 Feb.

Bevorderd.

tot reserve-kapitein, gerekend van 1 Juli 1936, reserve-eerste-luitenant L. E. SMILDE, van het 4e R.V.A.

tot reserve-paardenarts der eerste klasse, met ingang van 27 Januari reserve-paardenarts der tweede klasse F. J. BRINKMAN.

tot officier van gezondheid der eerste klasse, met ingang van 22 Januari, officier van gezondheid der tweede klasse A. M. MINK, te Arnhem.

tot reserve-officier van gezondheid der eerste klasse, met ingang van den bij den naam vermeldden datum, reserve-officiëren van gezondheid der tweede klasse M. WITKAMP, 7 Feb., P. BOLT, 13 Feb., C. VAN STAVEREN, 21 Feb., C. P. ENGEL, 23 Feb., A. J. L. KATTE, 5 Maart, M. LOPES CARDOZO, 5 Maart, A. A. M. F. PANNEKOEK, 8 Maart, A. J. EIJKMAN, 16 Maart, H. J. STRUIK, 23 Maart en J. P. PETERSMA, 27 Maart.

Met ingang van 1 Februari:

tot kolonel luitenant-kolonel N. F. CARSTENS, van den Generalen Staf.

tot kolonel bij den Staf inf., luitenant-kolonels R. BOOMSMA en L. J. SCHMIDT, onderscheidenlijk C.—15e R.I. en van den Generalen Staf.

tot luitenant-kolonel, C.—15 R.I., majoor G. LAND, van den Staf V I. Brig., tot majoor bij hun tegenwoordig korps, kapiteins I. ENGERS, van het 6e R.I., C. A. VAN KEULEN en D. H. T. IDSINGA, beiden van het 8e R.I., Jhr. A. W. SNOECK, van het 19e R.I., C. KOOPMAN, van het 3e R.I., J. H. ALMA, van het K.P. en T., J. G. ARENTZ, van het 4e R.I., W. P. LANDZAAT, van Staf inf., A. R. VAN DER WOUDE, van het 21e R.I., H. SWART, van het 16e R.I., J. W. VAN MANSVELT, van het 20e R.I., J. F. W. HENDRIKSZ, van het 18e R.I., A. K. STEUP, H. G. VAN VOORTHUIJZEN en G. P. VAN HECKING COLENBRANDER, allen van de L.V.A., W. G. BENDER, van het 11e R.I., F. G. TRIEBEL, van het 14e R.I., A. C. HOUTMAN, van het 10e R.I., D. M. NIERSTRASZ, van het 15e R.I.

tot majoor bij den Staf V I. Brig., kapitein K. J. EVENWEL, adjudant van het R. J.

tot majoor bij het 13e R.I., kapitein B. BRINKMAN, van het R. Gr.

tot majoor bij den Staf III I. Brig., kapitein J. P. VAN PELT, adjudant van het 6e R.I.

tot majoor bij het 1e R.I., kapitein A. FLOOR, van het 15e R.I.

tot kapitein bij het regiment, korps of staf bij den naam vermeld: eerste-luitenant A. DUITGENIUS, 20 R.I., A. J. J. ADAN, 13 R.I., C. C. F. STRIJERS en W. G. BAKKER, beiden 8 R.I., A. C. J. VAN DE NEU en K. VAN DER WEERD, beiden 6 R.I., I. H. BOLMAN, C. WALRAVEN en I. E. LEEZER, allen 5 R.I., B. F. C. DE HOSSON en J. D. J. COUVEE, beiden S.R.O.I., G. D. KETTING, 2 R.I., J. H. W. KOEVOETS, 14 R.I., H. M. VAN OORSCHOT en T. STOLTZ, beiden Staf inf., W. L. J. POTHAST, 4 R.I., W. LANGERAAR, 21 R.I., J. BAARSCHERS, 16 R.I., C. F. J. BOERS, 2e Compagnie geneeskundige troepen, E. LINDEBOOM, 9 R.I. en H. J. KRAB, Luchtvaartafdeeling.

tot kapitein, ter nadere indeeling door den Minister van Defensie eerste-luitenant P. W. DE ZWART, van het R. Gr.

tot reserve-majoor voor speciale diensten, reserve-kapitein voor speciale diensten E. A. WOLFSON, van den Generalen Staf.

tot reserve-kapitein, reserve-eerste-luitenant Prof. Mr. J. M. VAN BEMMELN, van het dienstvak der reserve-officiëren voor algemeenen dienst.

tot reserve-majoor voor speciale diensten reserve-kapiteins voor speciale diensten W. DE HAAN en W. ANTHEUNISSEN, beiden van het dienstvak der intendance.

tot reserve-kapitein voor speciale diensten, reserve-eerste-luitenant voor speciale diensten G. VAN DER VECHT en F. SCHIFF, beiden van het dienstvak der intendance.

tot reserve-majoor bij hun tegenwoordig korps, reserve-kapiteins C. W. E. VAN HOEK, 4 R.I., J. A. SCHIPPERS, 19 R.I., J. H. MAAN, 12 R.I., F. H. EBBINK, 15 R.I., G. STEL, 1 R.I., A. J. L. JUTEN, 3 R.I., B. G. MEIJERMAN, 19 R.I., M. SPETTER, Korps motordienst, J. PANNEKOEK, 20 R.I., Dr. J. J. KOOPMANS, 8 R.I., G. WITKAMP, 15 R.I., W. B. KUNTZEL, 12 R.I. en A. J. DE MOTTS, 20 R.I.

tot reserve-kapitein ¹⁾, reserve-eerste-luitenant A. F. C. PHAFF, 11 R.I., J. G. NAHUISEN, 11 R.I., G. POST, 18 R.I., J. H. VAN DER SIJDE, 19 R.I., H. VAN DIJKE, 3 R.I., J. L. SUK, 12 R.I., J. S. VAS DIAS, 8 R.I., V. DE KRUIJFF, 2 R.I., A. W. JACOBS, 18 R.I., P. H. J. BAREL, 20 R.I., H. W. M. LEISING, 21 R.I., H. H. VAN DIJK, 22 R.I., G. H. VAN VOORVELD, 5 R.I., G. J. VAN ZEBEN, 4 R.I., M. W. BOASSON, 6 R.I., I. TER BERG, 13 R.I., G. P. J. VAN MAANEN, 11 R.I., J. L. DROST, 4 R.I., G. RECOURT, 22 R.I., G. P. E. J. L. HANEGRAAFF, K.M.D., P. C. Versloot, 18 R. I., E. Rups, 18 R.I., R. VAN WEERDEN, 9 R.I., G. A. NAWIJN, 9 R.I., M. H. P. J. KESSELS, 6 R.I., F. A. WEGMAN, 20 R.I., G. H. NIKKELS, 20 R.I., P. OORD, 9 R.I., L. VERLEUN, 4 R.I., J. C. VEMER, 11 R.I., L. P., F. A. M. LOHBECK, 10 R.I., H. A. OOSTERLEE, 5 R.I., C. VAN DER GIessen, 13 R.I., R. B. SPAANSTRA, 3 R.I., G. R. A. ALINK, 11 R.I., J. W. SCHOTMAN, 6 R.I., G. J. STOOP, 6 R.I., A. G. TROMMEL, 15 R.I., A. KALKMAN, 4 R.I., A. D. BUIJS, 3 R.I., B. J. A. SMEELE, 15 R.I., H. B. A. BOKERN, 22 R.I., W. H. MOSTERT, K.M.D., T. C. BOTTER, 15 R.I.,

¹⁾ De namen zijn vermeld in volgorde van de ranglijst.

R. DIETERS, 9 R.I., J. G. HAMER, 19 R.I., C. BORSTLAP, 2 R.I., N. W. MUL, 6 R.I., H. WIERSMA, 22 R.I., C. VAN DER VRING, 21 R.I., S. P. VAN 'T HOF, 21 R.I., J. G. VAN BUSCHBACH, 5 R.I., L. MALTHA, 15 R.I., K. H. SMIT, 22 R.I., W. H. PLOEGMAN, 2 R.I., G. A. HOOGENBOOM, 17 R.I., H. J. C. LEBERT, 6 R.I., Mr. C. B. VAN BAREN, 1 R.I., P. J. SCHEPERS, 13 R.I., J. C. J. M. RUTTJES, 6 R.I., J. HEGGEN, 14 R.I., P. J. A. BOOT, 6 R.I., C. J. VAN DEN BERG, 3 R.I., J. VERMEIJDEN, 15 R.I., J. DE BRUINE, 14 R.I., J. H. J. MESTERS, 13 R.I., A. NULENS, 13 R.I., W. A. M. LAUTENSLAGER, 17 R.I., A. C. BARTELS, 6 R.I., J. F. VAN DER SLOOT, 21 R.I., G. C. VROLIJK, 6 R.I., H. VOGEL, 1 R.I., M. VISSER, 4 R.I., N. BOLLE, 4 R.I., L. VALSTAR, 18 R.I., N. C. WULFFRAAT, 7 R.I., A. BOSCH, 13 R.I., L. H. M. MURIS, 3 R.I., A. M. H. TUINSTRAN, 13 R.I., J. F. TEN BERGE, 12 R.I., A. BAKKER, 12 R.I., W. W. L. HOLLEMAN, 4 R.I., R. DE WILDE, 5 R.I., P. M. MAAS, 11 R.I., C. VERHAAR, 18 R.I., A. ZOUTEWELLE, 6 R.I., Mr. S. L. F. DE HARTOGH, 8 R.I., D. J. A. KIEVITS, 6 R.I., C. BOOSTER, 4 R.I., C. J. VAN DER GRIJP, 7 R.I., A. F. VAN WIERINGEN, 14 R.I., A. WIERSINGA, 8 R.I., B. W. LIEBERS, 9 R.I., B. SCHOEMAKER, 17 R.I., T. BLIKSLAGER, 18 R.I., T. BARENDSEN, 21 R.I., J. J. VÜRTHEIM, 4 R.I., H. SJOUBE, 4 R.I., W. P. VAN TONGEREN, 3 R.I., G. J. GOUDA, 8 R.I., L. W. ZINSMEESTER, 18 R.I., A. PLAISIER, 6 R.I., W. M. RAGUT, 11 R.I., J. J. KOOL, 17 R.I., Dr. U. SCHULTS, 16 R.I., J. CAPPON, 14 R.I., W. F. BERENDSEN, 2 R.I., R. DIJKSTRA, 9 R.I., E. A. VERSAEVEL, 3 R.I., C. A. KRUIS, 5 R.I., T. J. LAP, 20 R.I., G. W. WESTERVELD, 19 R.I., A. BARENDREGT, 6 R.I., J. M. P. SCHEFMAN, 13 R.I., Ir. A. F. VISSER, Korps motordienst, B. W. BERENSCHOT, 3 R.I.

tot reserve-officier-tandarts der eerste klasse, reserve-officieren-tandarts der tweede klasse J. G. POTT, 28 Jan., W. M. A. VINK, 18 Feb. en J. C. JAPING, 14 Maart.

tot kapitein, plaatselijke-adjutant, gerekend van 1 Februari, eerste-luitenant G. A. ADRIAANSEN en J. L. VRIJ, plaatselijke-adjutant onderscheidenlijk te Breda en te Rotterdam.

Overplaatsingen, detacheringen, enz.

Majoor W. THOMSON, van den Generalen Staf, bestemd tot Chef van den Staf der Vesting Holland, 1 Feb.

Majoor A. C. HOUTMAN, van 10 R.I., belast met de waarneming van de functie van hoofdinstruceur, commandant van de regimentsschool, 1 Feb.

Majoor J. P. VAN PELT, van den Staf III I. Brig., bestemd tot majoor-toegevoegd, 1 Feb.

Majoor K. R. LANKENAU, van 1 R.I., ontheven van de functie van hoofdinstruceur, 1 Feb.

Majoor A. FLOOR, van 1 R.I., bestemd tot hoofdinstruceur, commandant van de regimentsschool, 1 Feb.

Majoor H. J. NOLTHENIUS, van den Staf III I. Brig., ontheven van de functie van majoor-toegevoegd, 1 Feb.

Kapitein G. J. H. E. HILLINGA, van het 20e R.I., toegevoegd aan den Indeelings-districtscommandant te Zwolle, 1 Feb.

Kapiteins B. SPRUIJT en M. DE STOPPELAAR, onderscheidenlijk van het 16e en van het 21e R.I., benoemd tot adjutant van hun regiment, 1 Feb.

Kapitein J. C. STUMPHIUS, E.a. ingenieur te Gorinchem, eervol ontheven uit zijn tegenwoordige functie, 28 April en met ingang van 1 Mei bestemd tot E.a. ingenieur te Amersfoort.

Kapitein L. J. SPANJAERDT SPECKMAN, adjutant van den Inspecteur der genie, overgeplaatst naar Gorinchem, 24 April en met ingang van 28 April bestemd tot E.a. ingenieur aldaar.

Eerste-luitenant W. J. G. JURLING, van den Staf genie te 's Gravenhage, overgeplaatst bij het R. G. Tr., 1 April.

Eerste-luitenant H. COOL, van het R. G. Tr., overgeplaatst bij den Staf genie te Utrecht en werkzaam gesteld onder de bevelen van den E.a. ingenieur aldaar, 15 Feb.

Kapitein A. C. CAMBIER, van den Staf inf., benoemd tot adjutant van den Inspecteur der infanterie, 12 Jan.

Eerste-luitenant J. VAN WANING en A. J. W. J. L. LOSECAAT VAN NOUHUYS, onderscheidenlijk van het 6e en van het 4e R.V.A., in hun rang en ouderdom van rang overgeplaatst bij het Wapen der Koninklijke marechaussee, 15 Jan.

Eerste-luitenant J. GERRITSEN, van den Staf inf. en werkzaam bij het D. v. D., gedetacheerd bij het wapen der Koninklijke marechaussee, 25 Jan.

Eerste-luitenant J. J. W. BERKHOUDT, van het 6e R.I., overgeplaatst bij de Militaire gasschool ten einde te worden bestemd tot leeraar bij die school, 1 Feb.

Eerste-luitenant M. J. H. S. ROMPEN, van het 17e R.I., overgeplaatst bij het 2 R.I. als fungerend plaatselijk-adjutant en beheerder der garnizoenswerkplaatsen te *Venlo*.

Eerste-luitenant L. J. A. SCHOONENBERG, van de Treinafd. I A. Brig., overgeplaatst bij den Staf I A. Brig. en benoemd tot adjutant, 1 Feb.

Eerste-luitenant J. J. GRETER, van het 5e R.V.A., gedetacheerd bij de „Kavallerie-schule" te *Hannover*, 8 Febr.

Reserve-majoor G. W. GRAAFHUIS, van het 5e R.I., overgeplaatst bij het 3e R.I., 6 Jan.

Kapitein G. J. SAS, van den Generalen Staf, in zijn rang en ouderdom van rang overgeplaatst bij het wapen der artillerie en ingedeeld bij het 2e R.V.A., 15 Feb.

Kapitein K. VAN RIJN, van het 2e R.V.A., in zijn rang en ouderdom van rang overgeplaatst bij den Generalen Staf en werkzaam gesteld bij het D. v. D., 15 Feb.

Eervol ontslagen.

Reserve-officieren van gezondheid der eerste klasse A. A. VRIJLANDT (14 Jan.), Dr. B. S. TEN BERGE (15 Jan.), A. VAN DER WERFF (1 Maart) en B. C. HAMER (25 Jan.).

Reserve-kapitein Mr. H. VAN DER BEKE CALLENFELS, van het 1e R.V.A., 2 Febr.

Reserve-kapitein Mr. T. F. RAEDT, van het 8e R.V.W., 15 Jan.

Reserve-kapiteins T. M. P. VAN DER VEEN en Dr. S. WARTENA, onderscheidenlijk van het Korps motordienst en van het 12e R.I., beiden 10 Feb.

Eervol ontheven uit de betrekking van militair attaché.

Kapitein G. J. SAS, van het 2e R.V.A., 1 Mei.

Benoemd tot militair attaché, bij Hr. Ms. Gezantschap te Berlijn

Kapitein B. R. P. F. HASSELMAN, van den Generalen Staf, werkzaam bij het D. v. D., 1 Mei.

Decoratiën.

Luitenant-generaal Jhr. W. RÖELL, Commandant van het Veldleger, Grootkruis in de Huisorde van Oranje en medaille ter herinnering aan het huwelijk van H. H. K. K. H. H. Prinses JULIANA en Prins BERNHARD.

Kapitein P. J. DE BROEKERT, van de L. V. A. en Eerste-luitenant B. F. M. WIJTEBURG, van het 8 R.I., Eereteeken van het Ned. Olympisch Comité. 3e graad.

Overgeplaatst bij het Regiment Grenadiers.

Reserve-luitenant-kolonel Mr. W. A. C. VAN DAM, van het 4e R.I.;

Reserve-majoor J. MOORMAN en Dr. J. TEIXEIRA de MATTOS, onderscheidenlijk van het 4e en van het 17e R.I.;

Reserve-kapiteins C. M. VAN HOEY SCHILTHOUWER POMPE en F. J. W. BOUDIER, beiden van het 5e R.I., Jhr. J. A. A. VAN PANHUYS, van het 4e R.I., A. G. VAN DETH, C. COLLARD en G. S. SICCO SMIT, allen van het 7e R.I., Dr. G. A. H. WIEBOLS, van het 1e R.I., L. VAN DEN ENDE, Dr. J. A. BARBAS, A. J. KALFF, H. F. D. OXENAAR en J. J. A. DANKELMAN, allen van het 18e R.I.

Overgeplaatst bij het Regiment Jagers.

Reserve-majoor Mr. J. C. J. W. HERMANS, J. KRULS en J. DE KRUIJFF, onderscheidenlijk van het 10e, van het 4e en van het 17e R.I.;

Reserve-kapiteins A. E. C. DE GROOT VAN EMBDEN en P. STROOMBERG, beiden van het 1e R.I., Mr. D. J. I. VAN DEN OEVER, van het 4e R.I., C. KLOOS, Dr. H. SCHERPIER en D. J. VAN VEEN, allen van het 7e R.I., J. C. BUWALDA, van het 8e R.I., Ir. G. C. BRUNTING en J. H. DE GREEF, beiden van het 11e R.I., J. WIERINGA en A. P. VAN DITMARSCH, beiden van het 18e R.I., J. J. VAN HEIJST, van het 21e R.I. en J. VAN DER WAL, van het 22e R.I.

NIEUWE UITGAVEN

Österreich-Ungarns letzter Krieg. Sechster Band, 3. Doppellieferung. Herausgegeben vom österreichischen Bundesministerium für Landesverteidigung und vom Kriegsarchiv. Weenen 1936. Uitg.: Verlag der Militärwissenschaftlichen Mitteilungen.

In het Octobernummer van 1936 bespraken wij de 1e en 2e dubbel-aflevering van het 6e deel van het Oostenrijksche Stafwerk. Wij hebben toen op de wenschelijkheid gewezen van een klapper en een bijlagenlijst, betrekking hebbende op het geheele werk en van een gevechtskalender.

Deze wenschen schijnen door méér lezers van het werk te zijn geuit, want vóór onze desiderata in ons blad waren verschenen, ontvingen wij mededeeling, dat de gevechtskalenders al gereed zijn en dat in aansluiting met het laatste deel een Registerband zal verschijnen van ongeveer 300 bladzijden en inhoudende de bibliografie, een opgave der gevechten en een korte geschiedenis der legerkorpsen, divisien en zelfstandige brigaden met band- en bladzijdenklapper.

Voorts wordt de uitgave van een extra-deel overwogen, betrekking hebbende op de economische zijde der oorlogvoering (aanvulling van personeel, bewapening en uitrusting, verpleging, kleding, grondstoffen, transportwezen, financiën, enz.).

Wij juichen één en ander zeer toe en vermeen, dat deze aanvullingen dit uitstekende werk nog in waarde zullen doen toenemen.

Wat de verschenen dubbelaflevering betreft, deze behandelt nagenoeg alleen het beroemde offensief, waarbij de Italianen onder enorme verliezen achter de Prave werden teruggedreven en dat met de doorbreking van Flitsch-Tolmein (12e Isonzoslag) begon. Wij raden onzen lezers sterk aan deze episode te bestudeeren; zij zullen in deze groote moderne doorbreking, gevolgd door een groot-strategische vervolging een der belangwekkendste episodien van den wereldoorlog kunnen mee doorleven, die op uitstekende wijze door den, reeds herhaaldelijk genoemden, Hofrat Oberst a. D. KISZLING is beschreven.

De objectiviteit van het werk moeten wij ook thans weer loven. Zoo krijgt het Duitse 14e leger van Generaal VON BELOW de eer, die het toekomt.

Een kort hoofdstuk „der Ausklang des Jahres 1917” bespreekt de vredesonderhandelingen met Rusland en Roemenië en geeft een overzicht van den toestand op het Westfront, op den Balkan en in Turkije. Het besluit met een zeer goed en kort „overzicht over het jaar 1917”, een politiek-strategische beschouwing van Dr. h. c. GLAISE—HORSTENAU.

Als aanhangsel zijn de vredesverdragen van BREST-LITOWSK en van FOKÇANI opgenomen, terwijl een personen- en een korpsregister het boekdeel besluiten.

Voor de 11 bijlagen hebben wij weer niets dan lof. Vooral de prachtige fotografieën van Noord-Italië zijn het beschouwen waard.

Wij hopen spoedig het zevende deel te zien naast de zes anderen, die reeds een sieraad van onze boekenkast vormen.

W.

De Belgische aanvallen op Westelijk Zeeuwsch Vlaanderen in 1830 en 1831 door Dr. J. DE HULLU. Uitg. A. J. Bronswijk te Oostburg. Prijs f 2.40.

De vakliteratuur op het gebied der *territoriale verdediging* van gedeelten van ons grondgebied is uiterst beperkt. Het hierbovenbedoelde werk dat deze verdediging van het Westelijk deel van Zeeuwsch Vlaanderen zeer uitvoerig en uitstekend gedocumenteerd behandelt, is dan ook een bijzonder waardevolle aanwinst op dit gebied. Het feit, dat de ons onbekende schrijver geen deskundige is op krijgskundig gebied, doet aan de waarde van zijn werk niet de minste afbreuk, daarentegen blijkt 's schrijvers plaatselijke kennis zoo groot en gedegen te zijn, dat de wetenschappelijke waarde van dit boek ten volle gewaarborgd is.

Het is een voor de meesten onzer officieren volkomen onbekende episode van onze landsverdediging uit de jaren 1830 en 1831, die toch van het allerhoogste belang geacht moet worden, omdat, ware die territoriale verdediging toen niet met zooveel energie en beleid gevoerd door den algemeenen troepencommandant, den luitenant-kolonel J. LEDELL, dit gedeelte van ons grondgebied zeer waarschijnlijk voor altijd voor ons verloren geweest was.

De hier behandelde episode is inderdaad een zeldzaam specimen van samenwerking van infanterie, artillerie, genie, marechaussées en marine (w.o. ook mariniers) op het gebied der zuivere territoriale verdediging. Ook de geografische en waterstaatkundige toestand van het terrein heeft hier, meer dan elders, een zeer belangrijke rol gespeeld. Hoewel de theorie der militaire aardrijkskunde zeker niet gedoceed werd bij de opleiding der officieren, die bij deze krijgsverrichtingen betrokken waren, toch is de praktijk er van in ruime mate tot toepassing gekomen. Luitenant-Kolonel LEDELL, die, toen hij met het commando werd belast, het land in het geheel niet kende, heeft met groote helderheid van geest onmiddellijk de groote waarde begrepen van de inlaadmiddelen voor het *inundatiewater*. Hij trof ter plaatse een reeds in de vorige eeuw aangelegd inundatie-kanaal aan, de z.g. *linie van van de Passegeule*. Hoewel hij vooral onder den druk der burgerautoriteiten (uit vrees voor wraak der Belgen) niet overgegaan is tot het stellen dier onderwaterzettingen, toch heeft hij de mogelijkheid steeds nauwlettend voor oogen gehouden. Ook bij Sluis waren inundatiën voorbereid.

Voor al het treft ons in het werk van Dr. DE HULLU, hoe hier steeds met een in sterkte uiterst onvoldoende troepenmacht geageerd moest worden. Dit was in hoofdzaak te wijten aan de toenmalige leiding der landsverdediging, die pas op het allerlaatst (December 1830, Januari 1831) de troepen versterkte, zoodat sindsdien niet meer de verzekerde terugtocht op Breskens (Fort Frederik Hendrik) als „leitmotiv” van alle bevelen behoefde te dienen.

Uitermate belangwekkend voor ons is ook te vernemen, hoe de verhouding in die dagen was tusschen de burger- en militaire autoriteiten; het stemt ons tot groote dankbaarheid voor het bestaan van de wet op den Staat van Oorlog en beleg.

Dat dit werk een warm onthaal zal vinden in Zeeuwsch Vlaanderen zelf, daar zijn wij van overtuigd. Het moet echter evenzeer naar onze overtuiging een studiebron vormen voor zéér vele onzer officieren. Zoo wijst het samenstellen van wagenparken in de verschillende gemeenten (Breskens, Oostburg, Schoondijk, Aardenburg e.a.) op de noodzakelijkheid — toen reeds ingezien — van groote mobiliteit der verschillende detachementen, het formeeren van het (kleine) korps van de bereden jagers van LEDELL op de onmisbaarheid van snelle verbindingsmiddelen (b.v. motorordonnansen).

Wij willen deze bespreking niet besluiten zonder nog een enkel citaat te geven. Het is hier Overste LEDELL, die in een schrijven aan den Districtscommissaris van W.Z.-Vlaanderen o.m. het navolgende zegt (9 Nov. 1830):

„ik verzeke U dat het open zetten der sluizen en dammen geen bedreiging is, „het bewaren van dit land is van meer gewigt dan men schijnt te denken, en daar „ik alleen met opoffering mijner soldaten mijn last zou kunnen volbrengen moet „ik de middelen, die de natuur aan de hand geeft, gebruiken, en ik herhale het, „ik zal het laatste middel kiezen zoo een enkele Belgier de voet op dat gedeelte „van Hollands oud grondgebied, dat ik verdedig, durft zetten.”

Wij hopen van ganscher harte dat dit werk ook door zéér vele niet-militaire lezers zal worden gelezen. Het zal hun de overtuiging schenken, dat alleen innige samenwerking tusschen burger- en militaire autoriteiten — ook reeds in vreedstijd — noodzakelijk is om ons grondgebied te vrijwaren voor de verschrikkingen eener invasie — ook al zou deze slechts geschieden door kleine z.g. partijgangsters-korpsen.

Dr. J. DE HULLU verdient met dit werk een warme sympathie-betuiging van militaire zijde.

P. W. P.

„Revue militaire générale”.

Terwijl in *Duitschland* de legerleiding de behoefte gevoelde om, naast de van particuliere zijde uitgegeven militaire tijdschriften, over een eigen orgaan te beschikken en daartoe in 1935 de „*Militär Wissenschaftliche Rundschau*” in het leven riep, zien wij thans in *Frankrijk* een tegenovergestelde ontwikkeling. De geheele reeks der militaire „*Revue*” staat aldaar onder toezicht van den Generalen Staf en verkondigt derhalve de officieele leerstellingen. In het huidige tijdperk „*devant la naissance d'un armement aussi nouveau, aussi riche de possibilités et aussi gros d'inconnu*” heeft de Chef van den

Generalen Staf, Generaal GAMELIN, het gewenscht geoordeeld mede te werken tot de oprichting van een „vrije tribune”, waar, buiten verantwoordelijkheid van het legerbestuur, de verschillende strijdvragen op het gebied van leger, vloot, luchtmacht en landsverdediging in den ruimsten zin van het woord kunnen worden behandeld. De „*Revue militaire française*”, uitgegeven met medewerking van den Generalen Staf, heeft derhalve opgehouden te bestaan, de onafhankelijke „*Revue militaire generale*” is uit een slaap van 12 jaar herrezen. Een eerbiedwaardige reeks van twee maarschalken, drie vice-admiraals en acht generaals leiden de herrezene bij het publiek in en noodigen de jongere krachten uit van de thans geschapen gelegenheid tot vrije meeningsuiting gebruik te maken.

De Militaire Spectator zal niet nalaten de herboren zuster met belangstelling te volgen.

C.

„Die Vorbereitungen und die ersten Operationen zur Eroberung Abessiniens”

door EMILIO DE BONO, Maarschalk van Italië, met een voorwoord van BENITO MUSSOLINI. Uitgave van C. H. Beck'sche Verlagsbuchhandlung München. Prijs gekartonneerd R.M. 4,80, linnen R.M. 6,— (met 25 % reductie).

Na verschillende min of meer geslaagde verhandelingen van buitenstaanders omtrent den veldtocht in Abessynië hebben thans de achtereenvolgende leiders van den veldtocht, de maarschalken DE BONO en BADOGLIO, hun herinneringen het licht doen zien, waarvan die van eerstgenoemde thans in het Duitsch zijn vertaald. Zooals ook in het voorwoord van MUSSOLINI tot uiting komt, is de Bono „l'organisateur de la victoire” geweest. Deze zeventigjarige heeft in 10 maanden uit niets — uit een streep woestijnzand met als eenigen rijkdom een voorraad gedroogd vleesch — de basis weten te scheppen voor een strijdmacht van omstreeks 170.000 Italianen, 65.000 Inheemschen en 60.000 viervoetige dieren, die moest opereeren in een der moeilijkst toegankelijke gebieden der aarde. DE BONO geeft van een en ander een levendig beeld, kennelijk uit het hoofd geschreven, aangezien weinig feitelijke gegevens worden verstrekt. De maarschalk is daarbij zeer openhartig en geeft bijv. reeds in den aanvang een particulier gesprek uit 1933 met MUSSOLINI weer, waarin deze hem mededeelde, dat de aangelegenheid met Abessynië uiterlijk 1936 moest zijn afgehandeld. Voorts worden wrijvingen en fouten allerminst verdoezeld.

Het werk eindigt met de twee eerste fasen van den opmarsch, die achtereenvolgens leidden tot de vermeerstering van *Adoea* en van *Makalle*, zonder dat daarbij ernstigen weerstand werd ondervonden, waarna MUSSOLINI verklaarde, dat de taak van DE BONO was vervuld en deze door maarschalk BADOGLIO werd vervangen. Of dit van den beginne af de bedoeling was schijnt twijfelachtig, vooral omdat in de laatste weken van de BONO's commandovoering uit Rome voortdurend druk werd uitgeoefend om de operatiën te bespoedigen, waartegenover deze wees op de groote moeilijkheden verbonden aan den aan- en afvoer.

Dit actueele werk heeft geen aanbeveling van noode. Het doet ons met de grootste belangstelling uitzien naar de bewerking van BADOGLIO's herinneringen, waarvan het als het ware de inleiding vormt.

C.

„Zwei lebende Mauern” door HERBERT SULZBACH, van Bernard & Graefe, Berlijn S.W. 68. Prijs gebrocheerd R.M. 3,75, linnen R.M. 4,75.

Te lang reeds verzuimden wij de aandacht der artilleristen onder onze lezers te vestigen op dit dagboek van een oorlogsvrijwilliger later luitenant der artillerie betreffende 50 maanden aan het Westelijk front. Onder de vele oorlogsherinneringen, die in druk verschenen, zijn er slechts weinige, waarin het leven in een batterij te velde wordt geschilderd. Groote bekendheid verwierf „*Ma pièce*” van PAUL LINTIER. Het dagboek van luitenant SULZBACH doet hiervoor niet onder.

Tactische en schiettechnische lessen moet men hier niet zoeken, doch wel verkrijgt men een levendigen indruk van het leven van een artillerist te velde. Voor jonge artilleristen en wie dit worden willen, cadetten en adsp. res. officieren, aan te bevelen litteratuur.

C.

UIT DE VAKPERS

OVER MILITAIR PAARDRIJDEN.

Het is merkwaardig, dat een zoo uitstekend militair-wetenschappelijk tijdschrift als de Oostenrijksche *Militärwissenschaftliche Mitteilungen* in zijn laatste November-nummer 14 bladzijden aan den oud cavalerie-generaal O. BERNDT afstaat om met nadruk aan te toonen, hoe hoogst eenzijdig de cavalerie-opleiding in het Oostenrijksche leger vóór 1914 was. Daar werd zóó veel tijd en zorg aan de rijkunstige opleiding en de paardenverzorging gewijd, dat voor de eigenlijke velddienst- en gevechtsopleiding maar bitter weinig tijd overbleef. Met grooten ernst waarschuwt deze opper-officier, die vrede, oorlog en weer vrede in zijn leger meemaakte, tegen het besteden van te veel tijd aan uitgebreide inspecties, waarvoor een dag lang gepoetst moet worden. Zulks temeer nu de eerste-oefentijd overal korter is dan in 1914. Maar ook wijst Generaal BERNDT er met haast nóg meer nadruk op, dat de rijkunstige opleiding in de eerste en eenigste plaats gericht moet zijn op het doel: „Kriegsbereitschaft”. Terreinrijden moet reeds zoo vroeg mogelijk worden begonnen en heeft véél hooger waarde dan correct uitgevoerde gesloten exercitiën. Bij het lezen van dit artikel kwam de gedachte in ons op: „zoo ongeveer was het vroeger ook bij ons, zij het dan ook niet zoo erg. Zou het loslaten van oude beginselen en ideeën in Oostenrijk zooveel moeilijker zijn geweest dan bij ons?” Vermoedelijk wel. Toch vinden wij in dit artikel héél veel, waarvan wij hopen dat het door de ouderen onder ons ter harte zal worden genomen. Echter gaat de Generaal BERNDT ons op enkele plaatsen te ver, men oordeele hierover verder zelve. Ieder cavalerie-officier zij de lezing van dit artikel ten zeerste aanbevolen.

Militärwissenschaftliche Mitteilungen, November 1936. P.

VOORGESTELDE WIJZIGINGEN IN DE BELGISCHE OORLOGSORGANISATIE.

a. *Infanterie.*

Per Compagnie: 3 pelotons van 3 gevechtsgroepen (inplaats van 4); 1 of 2 lichte munitie-autotjes; 15 ordonnansen per motorrijwiel of rijwiel.

Per bataljon: 1 peloton verkenners op motorrijwiel (50 man). Zoo noodig kan een compagnie gevormd worden uit de drie pelotons verkenners der bataljons.

Per Regiment: Een bataljon (het 4e) „hors rang” waarin opgenomen: het verbindingspeloton; het peloton bereden ordonnansen; de compagnie infanterie-geschut (16 kanonnen, waarvan de helft op affuit met motor- en rupsbanden, de andere helft achter een auto); de compagnie zware mitrailleurs; de compagnie motorrijders.

De Divisie: deze te vermeerderen met één regiment „karabiniers”. Dit regiment moet bestaan uit: 1 bataljon motorwielrijders; 1 bataljon zware mitrailleurs; 1 bataljon geschut (1 compagnie mortieren, 3 compagnieën 4, 7).

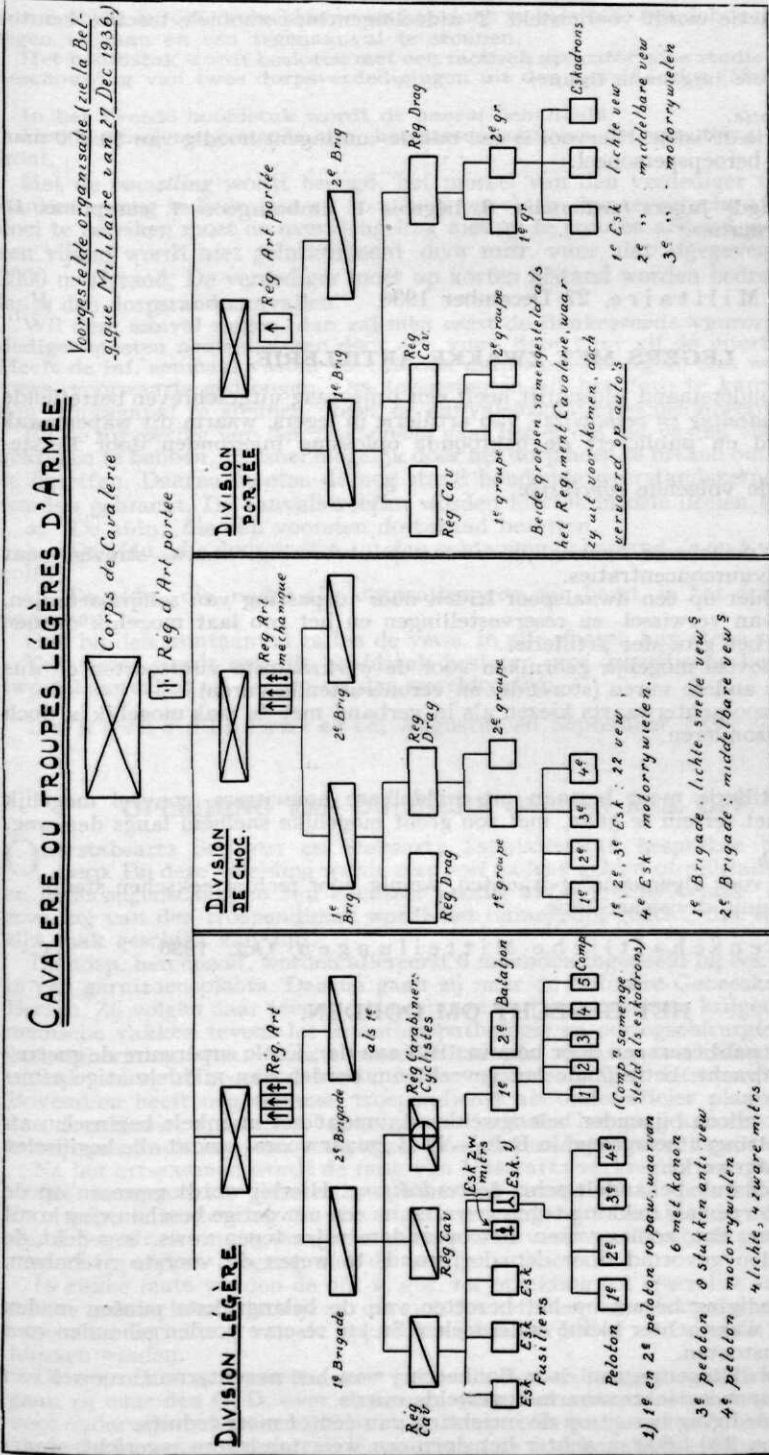
Voorts met 2 auto-transportcompagnieën (transportcapaciteit per compagnie 1 bataljon infanterie).

De Staf van het Regiment Karabiniers is in 't bijzonder bestemd voor het commando der voorhoede of van de voorposten. Bij het vormen van de voorhoede of komende op voorposten kan het Regiment worden versterkt met de compagnieën motorrijders der Regimenten Infanterie en zoo een sterkte krijgen van 4 bataljons, zonder de 10 organieke bataljons infanterie der Divisie aan te tasten.

b. *Artillerie:*

Voorgesteld wordt een sterkte van 6 afdeelingen per Divisie. Hiertoe moet een tweede groep houwitser van 10,5 worden opgericht. Blijkbaar wordt in de toekomst het kanon van 7,5 (Divisie-artillerie) vervangen door een houwitser van hetzelfde kaliber. Ten

Totaal: 220 anti-vew. wapenen;
600 automatische wapenen.

Totaal: 270 anti-vew. wapenen;
600 automatische wapenen;
528 vechtwagens.

Totaal: 96 anti-vew. wapenen;
400 automatische wapenen.

Per Regiment Infanterie: 1 Comp. motorrijders
1 Pel. verkenners te paard.

Per Bataljon: 1 peloton motorrijders.

Per Divisie:
1 Verk. A.1 Esk. te paard.
1 Comp. wr. of motorrijders.
1 Esk. Inf. wapenen.

Per Legerkorps:
Staf.
1 Reg. Cav. als bij de Lt. Divisie.
1 Bataljon motorrijders.
1 Groep dragonders, (als bij de Div. Portée).

Totaal 60 anti-vew. wapenen.

opzichte van de tractie wordt voorgesteld 2 afdelingen hippomobile tractie, 4 automobiele tractie.

c. *Lichte troepen*: zie bijgaande figuur.

Algemeene Organisatie.

12 Actieve infanterie-divisiën. Hiervoor is een militie contingent noodig van 50.000 man en 25.000 man beroepspersoneel.

1 Cavalerie-korps.

6 Groepen (gemengd) Jagers (ardennais: 3, liégeois 1, limbourgeois 1, campinois 1).

Achter deze formaties:

12 reserve-divisiën.

La Belgique Militaire, 27 December 1936.

P.

LEGERS MET ZWAKKE ARTILLERIE.

De redactie van onderstaand tijdschrift heeft een prijsvraag uitgeschreven betreffende „organisatie, indeeling en vechtwijze” van artillerie in legers, waarin dit wapen zwak is vertegenwoordigd en publiceert de bekroonde oplossing ingezonden door Eersteluitenant JORDIS.

Schr. komt tot de volgende *conclusiën*.

A. Tactisch.

1. Uitgesproken, maar zeer beweeglijke zwaartepuntvorming, m.a.w. streven naar achtereenvolgende vuurconcentraties.

2. Den tegenstander op een dwaalspoor leiden door toepassing van schijnbatterijen, een ruim gebruik van verwissel- en reservestellingen en het zoo laat mogelijk openen van het vuur met het gros der artillerie.

3. De munitie zooveel mogelijk gebruiken voor de werkzaamste vuursoorten en dus spaarzaam zijn met andere vuren (storende- en verontrustende vuren).

4. De stellingen zoo achterwaarts kiezen als in verband met de taak mogelijk is, doch geen art. reserve afzonderen.

B. Technisch.

Het gros der artillerie moet bestaan uit middelbare houwitsers, zooveel mogelijk geschikt om door het terrein te gaan, met zoo groot mogelijke snelheid langs den weg.

C. Organisatorisch.

1. Veel artillerie voor algemeene opdrachten, weinig voor rechtstreekschen steun.

2. Veel leger-, weinig divisieartillerie.

Militärwissenschaftliche Mitteilungen, Oct. 1936.

C.

HET GEVECHT OM OORDEN.

De Lt. kol. DESRE publiceert een door hem in 1933 aan de „Ecole supérieure de guerre” gehouden voordracht, betreffende het gevecht om oorden van middelmatige afmeting (dorpen).

Dit artikel is niet alleen bijzonder belangwekkend, omdat het in enkele beginselen afwijkt van onze opvattingen neergelegd in R.I. — II B., maar vooral omdat alle beginselen tot in details zijn uitgewerkt.

In het eerste hoofdstuk behandelt schr. de *verdediging*. Hierbij wordt gewezen op de groote waarde van dorpen als dekking tegen vews. en na een uitvoerige beschouwing komt schr. tot de conclusie, dat, zoolang men niet op andere wijze tegen vews. is gedekt, de frontlijn moet worden gevormd door den dorpsrand, te weten de voorste rij huizen, muren, enz.

De frontale verdediging berust op het bezetten van de belangrijkste punten in den voorsten dorpsrand, waar achter kleine onderdeelen (Sn.) in reserve worden gehouden voor het doen van tegenstooten.

De omvatting wordt tegengegaan door flankering van het neventerrein, zoowel van het dorp uit, als door meer achterwaarts opgestelde mitr's.

De inwendige verdediging berust op de inrichting van één of meer reduits.

Tenslotte wordt op 200—600 m achter het dorp een weerstandskern ingericht, waar-

van de taak is: een omtrekking van het dorp te beletten, het deboucheeren uit het dorp tegen te gaan en een tegenaanval te steunen.

Het hoofdstuk wordt besloten met een tactisch applicatorische studie en met de kritische beschouwing van twee dorpsverdedigingen uit den wereldoorlog (Mrt. 1918).

In het tweede hoofdstuk wordt de *aanval* behandeld.

Het beginsel moet steeds zijn, het samengaan van de omvatting met den aanval in front.

Met de *omvatting* wordt beoogd, het moreel van den verdediger te breken door zijn flanken en rug te bedreigen en door hem ten slotte den terugtocht af te snijden. Om dit doel te bereiken moet de overvleugeling niet op te grooten afstand worden ingezet, want een vijand wordt niet geïntimideerd door mitr. vuur, dat afgegeven wordt op 1500 of 2000 m afstand. De verdediger moet op korten afstand worden bedreigd, dus moet men langs den dorpsrand aanvallen.

Wil deze aanval slagen, dan zal men eerst de flankerende vuurorganen van den verdediger moeten neutraliseeren door art. vuur, door vuur uit de vuurbasis en door vews. Heeft de inf. eenmaal vasten voet in den dorpsrand gekregen, dan wordt met steun van vews. voorwaarts gedrongen. Om tegenstooten uit het dorp te kunnen afweren en om den frontaanval te steunen, moet de aanvalsformatie gechelonneerd naar binnen zijn.

Bij de uitvoering van den *frontaanval* gaat het er om, na vasten voet in den dorpsrand gekregen te hebben, zoo snel mogelijk door het dorp heen te breken om de achteruitgangen te bezetten. Daarna moeten de nog stand houdende weerstandskernen (reduits) ten val worden gebracht. De aanvalstroepen worden hiertoe in drie deelen gesplitst:

a. De afdn., die den voorsten dorpsrand bezetten.

b. De afdn., die doorstooten tot den achtersten dorpsrand. (a en b vormen een aanvalsgolf).

c. De afdn., die, nadat alle dorpsuitgangen zijn bezet, in het dorp alle weerstanden opruimen.

Ook bij den frontaanval zullen de vews. in alle fasen hun steun moeten verleen.

Ten slotte wordt ook dit hoofdstuk besloten met de kritische beschouwing van een tweetal aanvallen op dorpen uit den wereldoorlog.

La Revue d'Infanterie, Augustus en September 1936.

A. P.

OPLEIDING VAN DUITSCHE OFF. EN RES. OFF. V. GEZ.

Oberstabsartz SCHMIDT en Stabsartz TSCHERSCHKE bespreken bovenstaand onderwerp. Bij deze opleiding wordt zeer veel nadruk gelegd op militaire vorming. Militaire en leiderseigenschappen zijn evenzeer noodig als medische kennis. Zonder persoonlijke ervaring van den troependienst wordt het onmogelijk geacht, dat een off. v. gez. voor zijn taak geschikt kan zijn.

De adsp. beroepsoff. worden allereerst 6 maanden ingedeeld bij een infanterieonderdeel in een garnizoensplaats. Daarna gaan zij naar de Militaire Geneeskundige Academie te Berlijn. Zij volgen daar tevens de lessen aan de Universiteit en krijgen behalve de gewone medische vakken tevens les in oorlogspathologie en oorlogschirurgie, militaire hygiene, gasbescherming, enz. Voorts worden tactiek, dienstvoorschriften enz. onderwezen, terwijl veel sport beoefend wordt. In de vacanties volgen detacheringen aan klinieken. Bovendien heeft nog eenmaal troependienst als onderofficier plaats, wordt een cursus aan de militaire sportschool gevolgd en vindt een leergang aan een krijgsschool plaats, terwijl practisch met een compagnie hospitaalsoldaten wordt geoefend.

Na het artsexamen wordt de rang van Unterarzt verkregen, waarin het practische jaar wordt doorgemaakt, gedurende welken tijd tevens les in paardrijden wordt gegeven. Dan volgt de benoeming tot off. v. gez. en wordt bij verschillende wapens dienst gedaan, waarbij aan oefeningen wordt deelgenomen en veel waarde wordt gehecht aan een kameradschappelijke omgang met de overige officieren.

In ruime mate worden de off. v. gez. ter opleiding tot specialist aan verschillende klinieken gedetacheerd, terwijl zij, die zich tot het meer organisatorische werk aangetrokken voelen bij de leiding van de verschillende onderdelen van den G. D. een nuttige taak kunnen vinden.

De res. off. v. gez. moeten eerst hun volledige militaire dienstplicht vervullen. Daarna gaan zij naar den G. D. over en komen voor hun artsexamen 2 maal onder de wapenen voor onderwijs in den Gen. dienst bij de troep en in het hospitaal en wel resp. 6 en 4 weken. Na het artsexamen worden zij Unterarzt en na 6 weken dienst in een hospitaal Ass. Artz.

Na deze benoeming moeten zij gedurende 10 weken oefeningen medemaken binnen 4 jaar. Zijn zij voor speciale functies bestemd, dan kunnen ze voor bijzondere cursussen worden opgeroepen. Voor bevordering tot een hooger rang is een speciale oefening van 6 weken noodig.

Ten behoeve van de theoretische lessen bestaan Res. Off. Gemeenschappen, die uit 30—40 res. off. bestaan en waaraan de deelname verplicht is. Deze houden 's winters 2 en 's zomers 1 avondbijeenkomst per maand. De deelname duurt 2 jaar.

Het bovenstaande wordt als het noodzakelijke minimum beschouwd, al wordt zeer goed ingezien, dat hiermede belangrijke offers van de artsen worden gevraagd.

Opgemerkt moge nog worden, dat de Nederlandsche ervaringen met avondlessen voor res. off. v. gez. niet zeer gunstig waren en m. i. kan de opleiding aan de S.R.O.G.D., wat het theoretische gedeelte betreft, zeer goed de vergelijking met bovenstaande doorstaan.

Der Deutsche Militärärztz, Juli en Aug. 1936.

Dr. DORNICKX.

VECHTWAGENS.

In een zeer overzichtelijken vorm vergelijkt de Lt. kol. PERRE het rendement, dat de vews. gedurende den oorlog opgeleverd hebben aan Fransche zijde en aan Engelsche zijde.

Het belangrijkste verschilpunt vormt het verlies aan vews. Aan Fransche zijde bedroeg dit gemiddeld 17 % en aan Engelsche zijde gemiddeld 33 %. Dit groote verschil moet, waar de snelheid ongeveer gelijk was, uitsluitend gezocht worden in den grooteren omvang en de dunnere pantsering der Eng. vews.

La Revue d'Infanterie, Juli 1936.

A. P.

EEN FRANSCH OVERZICHT VAN NEDERLAND'S WEERKRACHT.

In *L'officier de réserve*, maandblad van de Fransche nationale vereeniging van reserve-officieren van leger, vloot en luchtmacht, welke 102.000 leden telt, heeft de Reserve-eerste-luitenant-tolk L. AGOURTINE een betrekkelijk uitvoerig overzicht gegeven van Nederland's weerkraft. Na een algemeene uiteenzetting omtrent de geografische en staatkundige gesteldheid van ons land, volgt een beknopte geschiedenis van onze weermacht, terwijl vervolgens het heden wordt behandeld. Hoewel de Nederlandsche lezer hier en daar op onjuistheden stuit — wij noemen slechts de mededeeling, dat onze res. officieren het niet verder kunnen brengen dan kapitein, bij uitzondering majoor, en dat de Alg. Ver. Ned. Res. Officieren 18.000 leden telt — geeft het geheel aan buitenlanders niet te min een goed overzicht. Er is niet vergeten melding te maken van den sedert enkele jaren veranderden volksgeest, waardoor het land nog juist bewaard is geworden voor den afrond der weerloosheid. Van *De Militaire Spectator* wordt melding gemaakt als voornaamste militaire vakblad.

C.

GEPANTSERDE VERKENNINGSORGANEN EN LEGERCAVALERIE.

Onder bovenstaanden titel wordt nogmaals een lans gebroken voor de samenwerking tusschen den gepantserden motor en het paard. Schr. betoogt, dat bij de verkenning de eerste aanraking met den vijand het best kan worden opgenomen met gepantserde verkenningorganen, overeenkomstig de uitspraak van generaal-majoor GUDERIAN „Schwere Panzerspähwagen sind die Träger der Aufklärung”. Terwijl laatstgenoemde voorstander van geheel gemechaniseerde en gemotoriseerde verkenningseenheden de nadere verkenning wil doen met lichte pantserwagens en motorrijders, acht Schr. hiertoe bereden afdeelingen veel geschikter. Slechts laatstgenoemde eenheden zijn instaat snel en geruischloos door het terrein te gaan, te zien zonder gezien te worden, en eenmaal verkregen voeling met den vijand onafgebroken te onderhouden. Derhalve „Panzerverbände und Heeresreiterei”.

Deutsche Wehr, 24 Sept. 1936.

C.